

Förslag till långsiktig utveckling och förvaltning av Ena

Slutredovisning av uppdrag till Myndigheten för digital förvaltning att utreda hur Sveriges digitala infrastruktur bör utvecklas och förvaltas

Datum 2025-01-31

Diarienummer Fi2024/01455

Diggs ärendenummer 2024-4511

Sammanfattning

År 2030 kan alla människor använda enkla och trygga digitala tjänster i mötet med offentlig sektor och offentlig sektor drar nytta av data, teknik och smartare arbetssätt för att nå sina mål. Det möjliggörs genom att Sverige har en sammanhållen digital infrastruktur som ökar effektiviteten och motståndskraften i samhället.

Vi kallar den Ena, Sveriges digitala infrastruktur, en nationell resurs som möjliggör smartare digitalisering av offentlig sektor. Ena underlättar för offentlig sektor att dela data och att bygga digitala lösningar som fungerar bättre för invånare och företag, samtidigt som kostnaderna för digitalisering minskar.

För att realisera Enas potential och utveckla den gemensamma digitaliseringen av svenska offentliga aktörer behöver statens strategiska styrning stärkas och nya finansieringslösningar tillkomma. Ena är en viktig möjliggörare för att bygga en offentlig sektor som är mer ekonomiskt effektiv och digitalt robust. För att det ska bli möjligt behöver fler använda de lösningar som idag finns i Ena och Ena behöver utvecklas för att möta ytterligare behov och krav. Detta är syftet med den förvaltningsmodell och den strategiska färdplan som vi föreslår.

Vi ger förslag på:

- Strategiska mål för Ena 2030
- En långsiktig förvaltningsmodell
- Finansieringsmodell
- Strategisk färdplan
- Rättslig färdplan.

I den strategiska färdplanen ger vi fördjupande beskrivningar av:

- En samlad ingång för medborgare till offentliga digitala tjänster (Medborgarmötet)
- Plattform för ökad anslutning och innovation, inklusive labb med artificiell intelligens (Anslutning och innovation)
- Förvaltningsgemensam digitalisering av processer (Förvaltningsgemensamma verksamhetsprocesser)
- Hur Ena stärker totalförsvaret (Totalförsvarsperspektivet)
- Vilka förflyttningar som görs i den strategiska färdplanen.

För att stärka robustheten och effektiviteten i en sammanhållen infrastruktur ser vi behov av en förstärkt styrning som tar hänsyn till att Ena är en infrastruktur som skär över förvaltnings- och sektorsgränser. Vi föreslår följande:

- Ena ska regleras genom en förordning om nationell digital infrastruktur och förslagen om lag och förordning om den offentliga förvaltningens interoperabilitet bör genomföras. Fortsatt rättsutveckling krävs för kommande digitala lösningar inom Ena.

- Strategiska satsningar inom sektorernas digitala infrastruktur ska styras för att gå i takt med utvecklingen av Ena. Statliga myndigheter med ansvar för digitaliseringen av specifika sektorer bör utses (på längre sikt).
- Tillskapande av en samordningsgrupp mellan departement inom regeringskansliet som kan se till både helheten av digitaliseringspolitiken och respektive sektors digitaliseringsinitiativ och behov i enlighet med tidigare förslag.

För att understödja förvaltningsmodellen och den strategiska färdplanen föreslås en ny finansieringsmodell som kombinerar anslag, avgifter och bidrag.

För att möjliggöra att färdplanens samlade förslag ryms inom befintliga ekonomiska ramar över en tioårsperiod, lyfter vi fram fyra möjligheter för att finansiera Ena:

- Avgifter för digitala tjänster och andra digitala lösningar.
- Omfördelning av anslagsmedel baserat på uppföljning av realiserbara besparingar.
- Omfördelning av anslagsmedel som en del av den strategiska planeringen.
- Externa bidrag för utveckling.

Sammantaget förväntas den strategiska förflyttningen innebära kostnader mellan **cirka 200 – 290 miljoner kronor per år**.

Innehållsförteckning

1	Inledning	6
1.1	Om uppdraget	6
1.2	Avgränsningar	7
1.3	Begrepp.....	7
2	Mot ett starkare Ena 2030	9
2.1	Vad är Ena?.....	10
3	Målbild.....	12
4	En långsiktig förvaltningsmodell.....	12
4.1	Styrning	13
4.1.1	Ansvarsfördelning	13
4.1.2	Behov, prioriteringar och realisering	15
4.1.3	Planering med olika tidsperspektiv.....	16
4.1.1	Årshjul för planering och uppföljning.....	17
4.1.2	Styr- och samordningsformer	18
4.2	Finansieringsmodell.....	20
4.2.1	Långsiktig och samordnad finansiering för att möta behov	20
4.2.2	Användaravgifter för att balansera finansieringen av Ena	21
4.2.3	Finansiering i tre områden	22
4.2.4	Möjliga vägar för att finansiera Ena	23
5	Strategisk färdplan.....	25
5.1	Hur färdplanen kopplar till målen	26
5.2	Medborgarmötet.....	27
5.2.1	Människan i den digitala omställningen	27
5.2.2	Morgondagens medborgarmöte.....	28
5.3	Förvaltningsgemensamma verksamhetsprocesser	29
5.4	Anslutning och innovation.....	32
5.5	Totalförsvarsperspektivet.....	34
5.5.1	Beredskapssektorer och cybersäkerhet	35
5.5.2	Förslag till åtgärder för att stärka samhällets digitala robusthet.....	36
5.6	Sammanställning av förflyttningar	36
5.7	Sammanställning av kostnader och nyttor.....	37
5.7.1	Investeringskostnader för den strategiska färdplanen	37

5.7.2	Nyttor som följer av den strategiska färdplanen.....	38
6	Rättslig färdplan	39
6.1	Inledning	39
6.2	En ny förordning om nationell digital infrastruktur	40
6.2.1	Fortsatt behov av reglering av sektorsvisa digitala infrastrukturer	41
6.2.2	Det offentliga åtagandet och gränsdragning mot privata aktörers lösningar	41
6.3	Rättslig reglering av Enas ingående delar	42
6.3.1	Digitala lösningar inom Ena	42
6.3.2	Lag och förordning om den offentliga förvaltningens interoperabilitet ska införas....	43
6.4	Förflyttning för offentliga aktörer	44
6.4.1	Offentliga aktörers användning av digital infrastruktur	45
6.4.2	God datamognad.....	45
6.4.3	Modernisering av registerförfattningar	45
6.4.4	Aktiv informationsförsörjning.....	46
7	Förteckning över bilagor	46

1 Inledning

År 2030 kan alla människor använda enkla och trygga digitala tjänster i mötet med offentlig sektor och offentlig sektor drar nytta av data, teknik och smartare arbetssätt för att nå sina mål. Det möjliggörs genom att Sverige har en sammanhållen digital infrastruktur som ökar effektiviteten och motståndskraften i samhället.

Vi kallar den Ena, Sveriges digitala infrastruktur, en nationell resurs som möjliggör smartare digitalisering av offentlig sektor. Ena underlättar för offentlig sektor att dela data och att bygga digitala lösningar som fungerar bättre för invånare och företag, samtidigt som kostnaderna för digitalisering minskar.

Sverige ligger i framkant inom digitaliseringen av näringslivet, men digitaliseringen av offentlig sektor släpar efter andra OECD-länder. För att klara de växande behoven inom välfärden och de stora utmaningarna med gränsöverskridande kriminalitet, cyberhot och krig i vårt närområde krävs en mer digitalt robust och effektiv offentlig sektor.

I denna rapport föreslår vi en långsiktig förvaltningsmodell och en strategisk färdplan som stärker Ena och skapar en plattform att bygga vidare på under de kommande åren.

1.1 Om uppdraget

Regeringen gav 2024-06-20 i uppdrag¹ till Myndigheten för digital förvaltning, (Digg), att utreda hur Sveriges digitala infrastruktur bör utvecklas och förvaltas fram till och med 2030. Följande delar ingick i uppdraget:

Förslag på en långsiktig förvaltningsmodell

- Fördelning av ansvar för digital infrastruktur inom offentlig förvaltning, i syfte att ge regeringen bättre planeringsunderlag med ökad transparens kring finansieringsbehov och behov av författningsändringar i strategiskt viktiga digitaliseringsinitiativ.

Förslag på strategisk färdplan till och med 2030 som ska innehålla förslag på:

- Hur enskilda och företag kan få en samlad tillgång till grundläggande digitala tjänster, med beaktande av den kommande europeiska digitala plånboken.
- Ökad användning genom effektivisering av anslutningen, samt möjlighet till ökad innovation och utforskande.
- Hur Ena ska kunna möta totalförsvarets behov och stärka Sveriges digitala robusthet.

---

¹ Finansdepartementet, *Uppdrag till Myndigheten för digital förvaltning att utreda hur Sveriges digitala infrastruktur bör utvecklas och förvaltas fram till och med 2030*, (2024), <https://www.regeringen.se/contentassets/32d8eaa2af4b42608a4206a4414b5415/uppdrag-till-myndigheten-for-digital-forvaltning-att-utreda-hur-sveriges-digitala-infrastruktur-bor-utvecklas-och-forvaltas.pdf>, läst 2025-01-16

- Förvaltningsgemensamma verksamhetsprocesser som kan automatiseras eller förenklas med hjälp av digitala lösningar.

Vid utformningen av den strategiska färdplanen ska kostnadseffektivitet och samhällsekonomisk effektivitet beaktas. Färdplanens samlade förslag ska rymmas inom befintliga ekonomiska ramar över en tioårsperiod och syfta till att minska statens utgifter över tid genom realiserbara besparingar.

1.2 Avgränsningar

I rapporten har följande avgränsningar gjorts avseende förslagen till förvaltningsmodell och strategisk färdplan:

Inom uppdraget har vi beaktat hur Ena ska kunna möta totalförsvarets behov och stärka Sveriges digitala robusthet men tiden har inte medgett att på djupet analysera exakt vilka krav som påverkar alla delar av Ena eller vilka ytterligare insatser som skulle kunna bidra till att förstärka Sveriges digitala robusthet. Det kommer ske i det fortsatt löpande arbetet med de tjänster och lösningar som Digg ansvarar för samt i samverkan med relevanta aktörer för att prioritera nya initiativ.

Färdplanen är avgränsad till att beskriva förflyttningar som sker under åren 2026 till och med 2030. Den tar inte upp förvaltning av digitala lösningar inom Ena, även om det sker kontinuerlig vidareutveckling av dessa inom ramen för befintlig förvaltning.

1.3 Begrepp

Digital infrastruktur

- Sammanhängande gemensamma digitala lösningar, interoperabilitetslösningar samt lösningar för digitalisering. Lösningarna kan användas tillsammans eller var för sig och de syftar till att underlätta och standardisera datadelning och digitalisering.

Digital lösning

- Inom Ena definieras digitala lösningar som digitala system och tjänster som främjar säker, effektiv och ändamålsenlig datadelning och digitalisering för offentliga aktörer. Digitala lösningar kan också syfta till att ge bättre digital service till enskilda. Syftet med begreppet är att ringa in all form av digital funktionalitet som tillhandahålls för att någon annan, offentlig aktör eller enskild, ska kunna använda den genom någon form av anslutning.

Digital robusthet och resiliens

- Förmåga att motstå störningar, avbrott och integritetsincidenter samt att upprätthålla grundläggande funktioner och ha hög återhämtningsförmåga. Begreppet inkluderar motståndskraft mot cyberangrepp och kapacitet att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner under kris och krig.

Digital tjänst

- Paketerad service eller lösning som erbjuds för att tillgodose ett behov och som förmedlas digitalt.²

Enskilda

- Invånare, intresseorganisationer och företag.

Interoperabilitet

- Förmåga och möjlighet hos system, organisationer eller verksamhetsprocesser att fungera tillsammans och kunna kommunicera med varandra genom att överenskomna regler följs.^{3 4}

Interoperabilitet vid datadelning

- Förmågan att tillhandahålla eller ta del av data genom informationssystem som interagerar med varandra.⁵

Interoperabilitetslösning

- En återanvändbar resurs som avser rättsliga, organisatoriska, semantiska eller tekniska krav, såsom konceptuella ramverk, riktlinjer, referensarkitekturer, tekniska specifikationer, standarder, tjänster och applikationer, samt dokumenterade tekniska komponenter, såsom källkod, som syftar till att uppnå interoperabilitet vid datadelning.⁶

Lösning för digitalisering

- Så kallad mjuk infrastruktur, så som ramverk, standarder och specifikationer med mera. Lösningarna syftar bland annat till organisationers interna datahantering inom ramen för digitaliseringen, så som modeller för AI och god datamognad, men också till semantisk, juridisk eller organisatorisk interoperabilitet som stödjer förvaltningsgemensam digitalisering.

Myndighet

---

² E-delegationen, *Vägledning för digital samverkan v4.1*, eSam, (2015), <https://www.esamverka.se/download/18.1d126bc174ad1e6c39c92a/1464274862194/V%C3%A4gledn%20digital%20samverkan%204.1.pdf> läst 2025-01-21.

³ Justitiedepartementet, Meddelande om smartare informationssystem (Fakta-pm om EU-förslag 2015/16:FPM78 : KOM(2016) 205 final), Riksdagen, (2016), https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/fakta-pm-om-eu-forslag/meddelande-om-smartare-informationssystem_h306fpm78/, läst 2025-01-21.

⁴ Se även genomgång av begreppet interoperabilitet i Utredningen om interoperabilitet vid datadelning, *SOU 2023:96 En reform för datadelning avsnitt 2.4.1*, Regeringen, (2023), <https://www.regeringen.se/contentassets/6866c386b0ec492c8171c92c9c8922cf/en-reform-for-datadelning-sou-202396.pdf>, läst 2025-01-09

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

- Statlig, kommunal eller regional myndighet.

Offentlig aktör

- Myndigheter, beslutande församlingar i kommuner och regioner, offentligt styrda organ och sammanslutningar av dessa aktörer. I begreppet offentlig aktör ingår även privata aktörer, inom exempelvis skola och sjukvård.

Offentlig sektor

- Myndigheter, statliga och kommunala bolag samt privata aktörer som utför offentligt finansierad verksamhet.

Totalförsvaret

- Den verksamhet som behövs i händelse av krig. Totalförsvaret består av militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar)⁷.

2 Mot ett starkare Ena 2030

Ena bygger på idén om att staten behöver och ska tillhandahålla vissa grundläggande lösningar som tillgodoser de behov som är gemensamma för offentliga aktörer i deras datadelning och digitalisering. När staten tillgodoser dessa behov innebär det att offentliga aktörer sparar tid och pengar som annars läggs på att utveckla egna lösningar, där kostnader för samma lösning tas flera gånger av skattemedel. Det innebär också att enskilda får enklare och tryggare myndighetskontakter när de möter sammanhållna tjänster och information.

Vidare ska infrastrukturen bidra till ökad interoperabilitet och en gemensam arkitekturstyrning för offentliga aktörers digitalisering, vilket i sig medför effektivitet och kostnadsbesparingar för det offentliga som helhet.

För närvarande rankas Sverige lågt⁸ i de återkommande mätningar som görs av offentliga aktörers digitalisering inom OECD-länderna. Ett skäl är att Sverige var tidigt ute med digitalisering och att varje myndighet byggt sina egna lösningar. Andra länder har genomfört en mer sammanhållen digitalisering där medborgare och företag får tillgång till en bättre sammanhållen offentlig service i digitalt format.

I takt med det ökande behovet av interoperabilitet, kopplat till en välfungerande inre marknad inom EU, har det kommit allt mer EU-gemensam reglering som är kostsam för Sverige att införa då

---

⁷ Försvarsdepartementet, *Lag (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap*, Riksdagen, (2019), https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-19921403-om-totalforsvar-och-hojd_sfs-1992-1403/, läst 2025-01-09.

⁸ Digg, *Ett samhälle i förändring – underlag till regeringens strategiska prioriteringar kap 3.2*, (2024), <https://www.digg.se/download/18.129a4fef1939e2e1c1f25871/1730390064781/Ett%20samha%CC%88lle%20i%20fo%CC%88ra%CC%88ndring%20underlag%20till%20regeringens%20strategiska%20prioriteringar%20Digg%202024-1332.pdf>, läst 2025-01-09.

offentliga aktörers digitala lösningar har svag strategisk styrning. Konsekvenserna av svag styrning innebär att det är svårare att tillgodose behovet av att öka den digitala robustheten på grund av omvärldsläget. Totalförsvaret är beroende av fungerande och samverkande digitala lösningar som staten har rådighet över.

För att realisera Enas potential och utveckla den gemensamma digitaliseringen av svenska offentliga aktörer behöver statens strategiska styrning stärkas och nya finansieringslösningar tillkomma. Ena är en viktig möjliggörare för att bygga en offentlig sektor som är mer ekonomiskt effektiv och digitalt robust. För att det ska bli möjligt behöver fler använda de lösningar som idag finns i Ena och Ena behöver utvecklas för att möta ytterligare behov och krav. Detta är syftet med den förvaltningsmodell och den strategiska färdplan som vi föreslår.

I följande avsnitt ger vi förslag på:

- Strategiska mål för Ena 2030
- En långsiktig förvaltningsmodell
- Finansieringsmodell
- Strategisk färdplan
- Rättslig färdplan.

I den strategiska färdplanen ger vi fördjupande beskrivningar av:

- En samlad ingång för medborgare till offentliga digitala tjänster (Medborgarmötet)
- Plattform för ökad anslutning och innovation, inklusive labb med artificiell intelligens (Anslutning och innovation)
- Förvaltningsgemensam digitalisering av processer (Förvaltningsgemensamma verksamhetsprocesser)
- Hur Ena stärker totalförsvaret (Totalförsvarsperspektivet)
- Vilka förflyttningar som görs i den strategiska färdplanen.

2.1 Vad är Ena?

Ena är den statliga nationella digitala infrastrukturen, vilket på engelska motsvaras av begreppet Digital Public Infrastructure (DPI). Enligt OECD definieras DPI som *shared digital systems that are secure and interoperable and that can support the inclusive delivery of and access to public and private services across society*⁹.

Digg ansvarar för samordningen av Ena och är också ansvarig för merparten de sammanhängande gemensamma digitala lösningar som idag finns i Ena. I samhället finns det flera lager av digitala infrastrukturer, med bredband, routrar och annan hårdvara i botten och olika mjukvaruapplikationer högst upp. Flera av Enas lösningar är inte synliga för användaren eftersom

---

⁹ OECD, *Digital Public Infrastructure for Digital Governments. OECD Public Governance Policy Papers No. 68*, (2024), https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/12/digital-public-infrastructure-for-digital-governments_11fe17d9/ff525dc8-en.pdf, läst 2025-01-22.

de utgör den underliggande digitala infrastrukturen som andra aktörer nyttjar för att skapa bättre digitala tjänster mot användare. Därmed bidrar de till bättre samhällsservice hos myndigheter, samt främjar innovation och tillväxt.

Ena består av gemensamma lösningar som kan användas av alla offentliga aktörer och som underlättar för enskilda att få tillgång till effektiv samhällsservice, som exempelvis:

- Digital post¹⁰ som myndigheter använder för att skicka digitala brev till företag och privatpersoner. Tjänsten består av en central (statlig) infrastruktur och digitala brevlådor som tillgängliggör posten för enskilda. Brevlådorna tillhandahålls av privata företag (Kivra, Billo, Fortnox) och ett statligt alternativ (Min myndighetspost). Digg ansvarar för infrastrukturen för digital post och Min myndighetspost.
- Mina ombud¹¹ ger möjlighet för företag och privatpersoner att dela ut och hantera digitala fullmakter som gäller hos de myndigheter som har anslutit sig till tjänsten. Bolagsverket ansvarar för Mina ombud.
- Sveriges dataportal¹² tillgängliggör data på ett strukturerat sätt så att de kan komma till nytta som strategisk resurs i samhället. Digg ansvarar för Sveriges dataportal.
- E-legitimering¹³ Digg erbjuder avtal och gemensam infrastruktur för att göra det lättare för offentlig sektor att skaffa lösningar för e-legitimation. Digg granskar och godkänner svenska e-legitimationer för detta syfte och ansvarar för den svenska eIDAS-noden som möjliggör e-legitimering över landsgränserna.
- Säker digital kommunikation¹⁴ (SDK) erbjuder ett tryggt, enkelt, effektivt och säkert sätt att skicka känslig och sekretessklassad information mellan den offentliga sektorns olika aktörer. Digg ansvarar för SDK.

Vissa av Enas lösningar kräver it-drift och den sker hos olika statliga samarbetspartners. Försäkringskassan, Skatteverket och Trafikverket har nyligen fått i uppdrag att tillhandahålla it-drift för statliga myndigheter, inklusive Digg¹⁵. Den statliga it-driften avser it-driftstjänster¹⁶ medan Ena tillhandahåller lösningar för datadelning och digitalisering för alla offentliga aktörer.

---

¹⁰ Digg, *Digital post*, (2024), <https://www.digg.se/digitala-tjanster/digital-post>, läst 2025-01-08.

¹¹ Bolagsverket, *Mina ombud*, (2024), <https://minaombud.se/>, läst 2025-01-08.

¹² Digg, *Sveriges dataportal*, (2024), <https://www.dataportal.se/valkommen>, läst 2025-01-08.

¹³ Digg, *E-legitimering*, (2024), <https://www.digg.se/digitala-tjanster/e-legitimering>, läst 2025-01-08.

¹⁴ Digg, *Säker digital kommunikation*, (2024), <https://www.digg.se/saker-digital-kommunikation>, läst 2025-01-14

¹⁵ Regeringen, *Regeringen stärker säkerheten och kostnadseffektiviteten genom statlig it-drift*, (2024), <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/11/regeringen-starker-sakerheten-och-kostnadseffektiviteten-genom-statlig-it-drift/> läst 2025-01-21.

¹⁶ Finansdepartementet, *Förordning (2024:1005) om samordnad och säker statlig it-drift*, Riksdagen, (2024), https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20241005-om-samordnad-och-saker_sfs-2024-1005/, läst 2025-01-22.

I bilagan Lösningar i Ena finns mer information om de lösningar som finns inom Ena.

3 Målbild

Enas mål för 2030 är att:

Alla människor kan använda enkla och trygga digitala tjänster i mötet med offentlig sektor.

Enkla tjänster är tillgängliga, lätta att hitta, använda och förstå. Om de är tillgängliga och enkla blir de effektivare när fler använder dem utan att behöva hjälp. Enkla tjänster är också sammankopplade tjänster så att användaren slipper flytta information manuellt mellan system och får en bättre upplevelse när övergången mellan dem sker automatiskt. Det blir lättare för enskilda att hantera sina rättigheter och skyldigheter i förhållande till offentlig sektor. Trygga tjänster skyddar data genom digitalt robusta säkerhetsåtgärder och fungerar när användare behöver dem.

Offentlig sektor drar nytta av data, teknik och smartare arbetssätt för att nå sina mål.

Användning och delning av data, ny teknik och nya arbetssätt är avgörande för om offentlig sektor ska kunna möta vår tids stora utmaningar avseende exempelvis brottsbekämpning, klimatförändringar, pandemier, kompetensbrist och energiförsörjning. Det innebär att vi får en digitalt välfungerande offentlig sektor.

Ovanstående två mål möjliggörs av det tredje målet:

Sverige har en sammanhållen digital infrastruktur som ökar effektiviteten och motståndskraften i samhället.

Med en sammanhållen digital infrastruktur menar vi att den offentliga sektorn digitalt ska hänga ihop och fungera tillsammans, oberoende av organisation och sektor. Det kallas interoperabilitet och är en förutsättning för bland annat ekonomisk effektivitet och ökad robusthet på samhällsnivå.

4 En långsiktig förvaltningsmodell

Förvaltningsmodellen är framtagen med utgångspunkten att Ena kommer att fortsätta att utvecklas över tid sett till vilka gemensamma lösningar som tillhandahålls inom infrastrukturen. Gemensamma lösningar ska kunna tillgodose både nuvarande och kommande behov såväl inom offentlig sektor som hos enskilda.

För att Ena ska kunna utvecklas på ett ändamålsenligt sätt krävs det en tydligt definierad förvaltningsmodell som definierar ansvarsfördelningen mellan regeringen, Digg och andra statliga myndigheter som tillhandahåller gemensamma lösningar inom Ena. Av förvaltningsmodellen ska också framgå hur behov- och kravfångst, inklusive strategisk framsyn och omvärldsanalys, samt prioritering av utvecklingsinsatser, sker i dialog med regering, offentlig sektor och användare.

4.1 Styrning

Arbetet med att etablera Ena har skett med stöd av de regeringsuppdrag som löpande har givits Digg och andra statliga myndigheter sedan 2018. Regeringens styrning av Ena har således främst skett genom regeringsuppdrag.¹⁷

För att stärka robustheten och effektiviteten i en sammanhållen infrastruktur ser vi behov av en förstärkt styrning som tar hänsyn till att Ena är en infrastruktur som skär över förvaltnings- och sektorsgränser. Vi föreslår följande:

- Ena ska regleras genom en förordning om nationell digital infrastruktur och förslagen om lag och förordning om den offentliga förvaltningens interoperabilitet¹⁸ bör genomföras. Fortsatt rättsutveckling krävs för kommande digitala lösningar inom Ena.
- Strategiska satsningar inom sektorernas digitala infrastruktur ska styras för att gå i takt med utvecklingen av Ena. Statliga myndigheter med ansvar för digitaliseringen av specifika sektorer bör utses (på längre sikt).
- Tillskapande av en samordningsgrupp mellan departement inom regeringskansliet som kan se till både helheten av digitaliseringspolitiken och respektive sektors digitaliseringsinitiativ och behov i enlighet med tidigare förslag¹⁹.

4.1.1 Ansvarsfördelning

Regeringen styr hur den nationella digitala infrastrukturen ska utvecklas och förvaltas och vilka övergripande prioriteringar som ska genomföras. Digg är ansvarig för samordningen av infrastrukturen. Digg och andra statliga myndigheter ansvarar för utveckling, drift och förvaltning av olika lösningar inom Ena. Digg ansvarar för merparten av utveckling, drift och förvaltning av olika lösningar inom Ena.

I Diggs ansvar som samordnande myndighet ingår att leda arbetet med Ena och att ta fram långsiktiga planer, med beaktande av totalförsvarets behov, för Enas innehåll samt att koordinera utveckling och drift. I ansvaret ligger också att säkerställa att Enas ingående delar är interoperabla.

En utgångspunkt för samordningen av Ena är att den sker med stort förtroende mellan de myndigheter som ansvarar för lösningar inom Ena, likväl som för de offentliga och privata aktörer som använder Enas lösningar. Detta gäller särskilt i samarbetet med de statliga myndigheter som ansvarar för sektorernas infrastrukturer och med kommuner och regioner som inte styrs av regeringen, se nedan.

---

¹⁷ För fullständig genomgång av de regeringsuppdrag som getts Digg och andra myndigheter för etableringen av infrastrukturen se Utredningen om interoperabilitet vid datadelning, *SOU 2023:96 En reform för datadelning kapitel 6.4*.

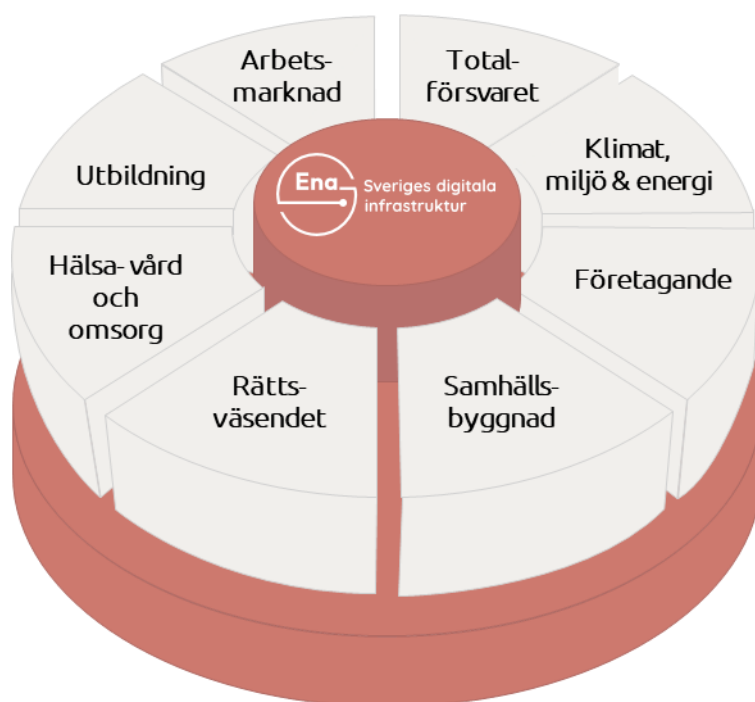
¹⁸ Utredningen om interoperabilitet vid datadelning, *SOU 2023:96 En reform för datadelning*.

¹⁹ Digg, *Ett samhälle i förändring – underlag till regeringens strategiska prioriteringar, s 40, förslag 3 Inrätta en samordningsfunktion på Regeringskansliet*.

Det är därför av stor vikt att Digg för en aktiv och lyhörd dialog med representanter för regeringen, sektorsansvariga statliga myndigheter, övriga myndigheter och representanter för privat näringsliv samt genom att i utvecklingen möta de behov som dessa ger uttryck för.

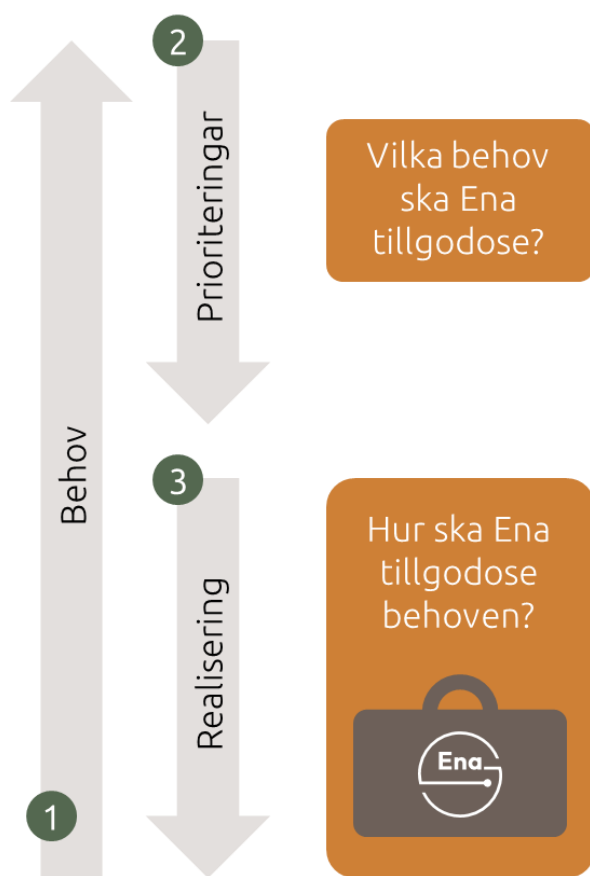
Sektorernas infrastrukturer ska bygga på Ena

Ena tillgodoser behov som är gemensamma för offentlig sektor. Inom olika sektorer finns emellertid en rad olika behov som är unika, exempelvis inom området för hälsa, vård och omsorg. Digg anser att de behov som är gemensamma för offentlig sektor ska omhändertas genom lösningar i Ena, medan behov som är specifika för vissa sektorer ska omhändertas inom dessa sektorer. Det är den mest ändamålsenliga hanteringen för att åstadkomma en nationell digital infrastruktur som tillgodoser samtliga behov för digitalisering och datadelning. Ena utgör därmed både grunden för sektorsspecifika infrastrukturer och kittet mellan dem.

Figur 1 Ena i förhållande till olika sektors digitala infrastrukturer.

4.1.2 Behov, prioriteringar och realisering

Figur 2 Modell för behov, prioriteringar och realisering.

Figur 2 illustrerar modellen för behov, prioriteringar och realisering inom Ena. Nedan har vi detaljerat pilarna i bilden för att förklara hur den hanteringen ska hänga ihop.

1. Behov kommer från offentlig sektor, behovsägare och användare och omhändertas av Digg och andra myndigheter med ansvar för lösningar inom Ena, och signaleras även till regeringen av Digg.
2. Prioriteringar, som påverkar innehållet i Ena, i form av internationell och nationell reglering samt regeringsuppdrag och annan behovsprioritering kommer från EU, riksdag och regering.
3. Realisering av prioriterade behov sker genom att lösningar tas fram inom Ena.

4.1.3 Planering med olika tidsperspektiv

En central del av Diggs ansvar för Ena är att långsiktigt planera för infrastrukturens innehåll. Den strategiska planeringen av infrastrukturen ska utgå från de behov som myndigheten ska samla in från:

- användare,
- hela offentlig sektor,
- sektorsansvariga myndigheter,
- omvärldsbevakning,
- prioriteringar enligt punkt 2 ovan.

Den strategiska planeringen ska också rymma de särskilda uppdrag som myndigheter har getts av regeringen att ta fram lösningar inom infrastrukturen, som exempel uppdraget som givits Digg i regleringsbrevet för 2025 att utveckla en sammanhållen infrastruktur för identitets- och behörighetshantering, som ska kunna tillhandahållas inom ramen för Ena²⁰. Den strategiska färdplanen ska revideras årligen och ska detaljeras i färdplaner på taktisk nivå som beskriver vilka insatser som ska genomföras vid vilka tider.

Förvaltningen av Ena sker med flera samtidigt planeringshorisonter.

Strategisk färdplan

Digg ansvarar för att ta fram och löpande uppdatera en strategisk, fem- till tio-årig färdplan som beskriver de uppnådda tillstånd Ena ska ha vid olika tidpunkter. Den har ett livscykelperspektiv och visar när arbetet med exempelvis en ny lösning initieras, när utveckling sker, när den är i drift respektive när lösningen avvecklas. Färdplanen ska ge regeringen bättre planeringsunderlag med ökad transparens kring finansieringsbehov och behov av författningsändringar i strategiskt viktiga digitaliseringsinitiativ.

Färdplanen revideras årligen efter dialog med övriga intressenter, varvid planeringsfönstret flyttas fram ett år.

Taktisk färdplan

Digg tar, tillsammans med de andra statliga myndigheterna som ansvarar för lösningar inom Ena, varje år fram en treårig gemensam plan för utveckling och förvaltning av Ena utifrån den strategiska färdplanen, regeringens inriktning och prioritering, samt genomförd behovsanalys. Till planen hör motsvarande ekonomisk planering för att säkerställa planens genomförbarhet. Planen bidrar till budgetprocessen och tydliggör för regeringen kommande tre års behov av finansiering.

Planen ska ta särskild hänsyn till ny EU-reglering, behov från sektorerna samt resultat från labbverksamhet och regulatoriska sandlådor. Vidare ska den ge en transparens till offentliga aktörer

---

²⁰ Finansdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Myndigheten för digital förvaltning*, ESV, (2024), <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=24924>, läst 2025-01-15.

om vilken utveckling som är planerad så att de kan anpassa sin planering av användning, anslutning och införande utifrån denna.

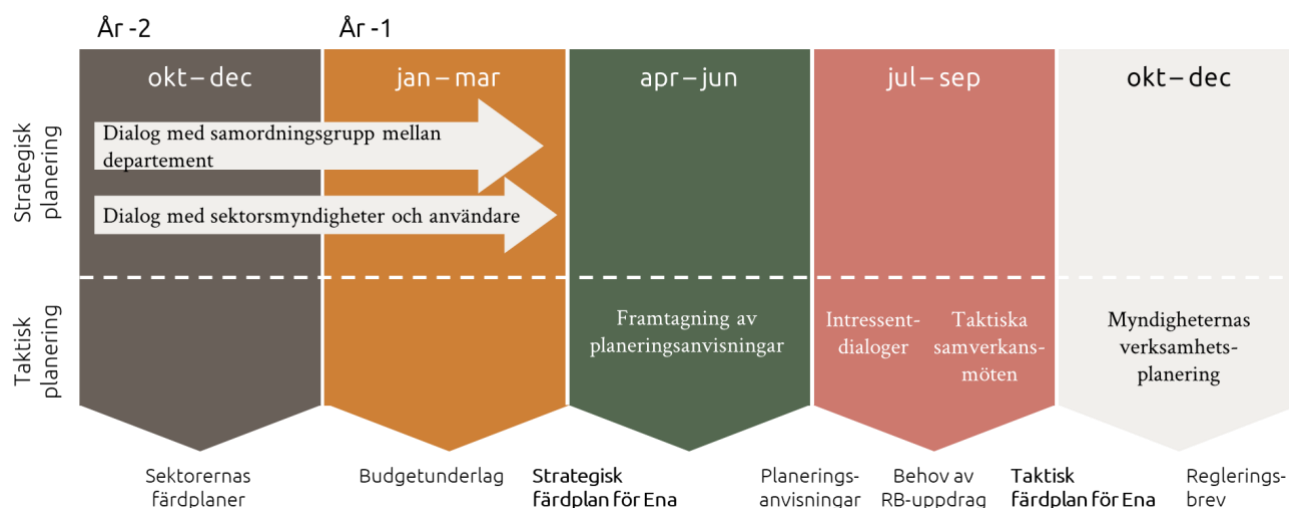
Den taktiska färdplanen uppdateras varje år varvid planeringsfönstret flyttas fram ett år, se årshjul i avsnitt 4.1.1.

Myndigheternas verksamhetsplaner och budget

Digg, och de andra statliga myndigheterna som ansvarar för lösningar inom Ena, inkluderar mål och aktiviteter för sina åtaganden i respektive årlig verksamhetsplan, och i sin egen interna styrning av sin utvecklings- och it-verksamhet. Likaså ska alla offentliga aktörer i sina verksamhetsplaner och budget ta höjd för införande och användning av Enas lösningar.

4.1.1 Årshjul för planering och uppföljning

Digg leder arbetet med planering och uppföljning inom Ena.

Figur 3 Årshjul för planering och uppföljning

Den strategiska planeringen inleds på hösten, ett och ett halvt år (år -2) före budgetåret, genom behovsdialoger med intressenter och sektorer samt dialog med departementens samordningsgrupp. I dialogerna identifieras behov av långsiktiga satsningar, behov av samordning mellan sektorer, samt behov av rättsutveckling.

I början av år -1 (året före budgetåret) levererar Digg underlag till departementens samordningsgrupp. Underlaget omfattar förslag på långsiktiga satsningar och behov av tvärsektoriell samordning.

Utifrån regeringens inriktning, prioritering och finansiella ramar uppdateras den strategiska färdplanen. Den strategiska färdplanen synkroniseras också med sektorernas färdplaner.

Nästa steg är att ta fram planeringsansvisningar för den taktiska planering (med tre års sikt) som startar efter sommaren. Även då genomförs dialog med intressenter och behov av rättsutveckling

konkretiseras och tas med in i verksamhetsplaneringen för de myndigheter som ansvarar för lösningar inom Ena. Planeringen klargör även behov av regleringsbrevsuppdrag. Respektive myndighet inkluderar mål och aktiviteter för sina åtaganden i sin årliga verksamhetsplan.

I och med budgetbeslut och utfärdande av regleringsbrev i december ges ramarna för arbetet under kommande kalenderår (år +/- 0).

Digg följer upp och åiterrapporterar till regeringen i början av efterföljande år (år +1).

Planeringsprocessen är därmed väl synkroniserad med regeringens budgetprocess och ger Digg goda förutsättningar för att signalera behov av prioriteringar och insatser, och för regeringen att vidta åtgärder.

4.1.2 Styr- och samordningsformer

Föreslagna styr- och samordningsformer ska ge en förstärkt styrning och behovsprioritering som tar hänsyn till att Ena är en nationell infrastruktur som skär över förvaltnings- och sektorsgränser.

Samordningsgrupp inom regeringskansliet

Som en del i regeringskansliets budgetprocess samlas samordningsgrupp mellan departement inom regeringskansliet för att arbeta med regeringens samlade bild, ambitioner, inriktning och prioritering för de kommande åren, och klargörande av vilka behov Ena ska tillgodose. Samordningsgruppens arbete kan resultera i förslag på justerade instruktioner, fördelning av medel till de statliga myndigheterna och särskilda regleringsuppdrag.

Samordningsgruppen kan också ta fram beredningsunderlag för att utse statliga myndigheter med ansvar för digitaliseringen av specifika sektorer (på längre sikt) och fördela ansvar för implementering av EU-rätt.

Se också Diggs förslag i rapporten *Ett samhälle i förändring – underlag till regeringens strategiska prioriteringar*²¹.

Råd för digital infrastruktur

Rådet består av representanter på ledningsnivå från statliga myndigheter, kommuner och regioner och näringsliv. Rådets uppgift är att vägleda Digg i utveckling och förvaltning av Ena utifrån ett användar- och behovsperspektiv samt skapa samsyn och uppslutning bakom infrastrukturen och dess användning²².

---

²¹ Digg, *Ett samhälle i förändring – underlag till regeringens strategiska prioriteringar*, s 40, förslag 3 Inrätta en samordningsfunktion på Regeringskansliet.

²² Digg, *Ett samhälle i förändring – underlag till regeringens strategiska prioriteringar*, s 36, förslag 2 Stärk strukturer för kontakter och relationer mellan regering, stat och kommunsektorn i enlighet med förslag i SOU 2024:43 och s 41, förslag 7 Inrätta ett CIO-råd samt ett råd för mindre offentliga aktörer.

Insamling och samordning av behov samt öka användningen

Former för behovsinsamling behöver utvecklas för att skapa en bred förankring i behovs- och kravbilderna med intressenterna av infrastrukturen.

I dialoger med de statliga myndigheter som ansvarar för sektorsspecifika infrastrukturer säkerställs att utvecklingen och införandet av Ena och de sektorsspecifika infrastrukturerna går i takt och att infrastrukturerna i så stor utsträckning som möjligt kan integreras och användas tillsammans.

Dialogen med regioner och kommuner syftar till att förstå behov och prioriteringar samt att de ska kunna använda och dra nytta av Ena.

Formerna för behovsinsamling ska vara flexibelt utformad och kan ske genom hearings, informationstillfällen, workshops och strukturerad behovsfångst.

Samordning och koordinering mellan digitala lösningar

De digitala lösningar som finns inom Ena behöver fungera tillsammans, därför behövs samordning mellan de som ansvarar för lösningarna för att hjälpas åt att hantera utmaningar samt planera och följa upp den gemensamma verksamheten. Digg både leder detta arbete och är ansvarig för merparten av lösningarna, så mycket av denna samordning sker inom Digg. Det krävs också samordning med ansvariga utanför Digg för att till exempel hantera finansiell planering, normering exempelvis avseende arkitektur och standarder för att bland annat säkerställa interoperabilitet, samplanering inför driftsättningar och lanseringar av nya tjänster. Idag är Bolagsverket, Digg, E-hälsomyndigheten, Försäkringskassan, Lantmäteriet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Skatteverket och Vetenskapsrådet myndigheter som skulle kunna beröras av denna koordinering.

Styrning av gemensamma lösningar – designprinciper

De olika lösningarna inom Ena ska vara interoperabla och därför kunna användas gemensamt där det behövs, och där det är enkelt att ansluta till de olika lösningarna. Digg ansvarar för Svenskt ramverk för digital samverkan²³, som är den svenska implementationen av det europeiska interoperabilitetsramverket (EIF)²⁴ och innehåller ett antal principer och rekommendationer för utformning av digitala och andra lösningar inom infrastrukturen.

För att säkerställa interoperabel tjänstedesign, och för att Sveriges digitala lösningar ska vara utformade i enlighet med hur lösningar utformas på EU-nivå, ska utformningen av digitala lösningar inom Ena göras i enlighet med ramverket. Ett arbete pågår med att detaljera styrande designprinciper för vad ramverkets principer och rekommendationer innebär vid framtagande av lösningar inom Ena.

---

²³ Digg, *Svenskt ramverk för digital samverkan*, (2023), <https://www.digg.se/kunskap-och-stod/svenskt-ramverk-for-digital-samverkan>, läst 2025-01-13

²⁴ Europeiska kommissionen, *New European Interoperability Framework*, (2017), https://ec.europa.eu/isa2/sites/default/files/eif_brochure_final.pdf, läst 2025-01-13

När digitala lösningar är interoperabla så kan de användas gemensamt eller var för sig utan juridiska, organisatoriska, semantiska eller tekniska hinder.²⁵ Om tjänster utformas interoperabelt kan de enkelt integreras i och användas i ett gemensamt gränssnitt, som exempelvis en framtida digital tjänst för medborgarmöte.

4.2 Finansieringsmodell

För att understödja förvaltningsmodellen och den strategiska färdplanen föreslås en ny finansieringsmodell som kombinerar anslag, avgifter och bidrag.

För att möjliggöra att färdplanens samlade förslag ryms inom befintliga ekonomiska ramar över en tioårsperiod, lyfter vi fram fyra möjligheter för att finansiera Ena:

- Avgifter för digitala tjänster och andra digitala lösningar.
- Omfördelning av anslagsmedel baserat på uppföljning av realiserbara besparingar.
- Omfördelning av anslagsmedel som en del av den strategiska planeringen.
- Externa bidrag för utveckling.

Den föreslagna finansieringsmodellen utgör ett ramverk för Ena. När modellen är helt införd avser den att täcka hela Ena, det vill säga både befintliga digitala lösningar, interoperabilitetslösningar och lösningar för digitalisering, samt färdplanens förslag till förflyttningar. För att införa finansieringsmodellen krävs fördjupad utredning av rättsliga förutsättningar och konsekvenser. Att vidare utreda och införa finansieringsmodellen utgör en del av arbetet med att samordna den nationella digitala infrastrukturen och långsiktigt planera för dess innehåll och utveckling.

I Finansieringsbilagan till denna rapport utvecklar vi analysen och förslagen avseende finansieringsmodell.

4.2.1 Långsiktig och samordnad finansiering för att möta behov

För att Ena ska kunna utgöra en ändamålsenlig nationell digital infrastruktur krävs en hållbar finansieringsmodell²⁶. Detta innebär att finansieringsmodellen ska säkerställa att infrastrukturen kan utvecklas, förvaltas och tillhandahållas på ett sätt som möter behoven hos både offentliga aktörer och enskilda. Modellen behöver även ta hänsyn till de ökade krav och förväntningar som ställs på Ena, inte minst kopplat till totalförsvaret, säkerhet och samhällskommunikation.

---

²⁵ Se genomgång av begreppet interoperabilitet i Utredningen om interoperabilitet vid datadelning, *SOU 2023:96 En reform för datadelning avsnitt 2.4.1*.

²⁶ "Statskontoret föreslår att regeringen i framtida uppdrag till Digg om att utveckla eller samordna förvaltningsgemensam digital infrastruktur, tydliggör hur driften och förvaltningen av förvaltningsgemensam digital infrastruktur ska finansieras." Statskontoret, *Myndighetsanalys av Myndigheten för digital förvaltning (Digg) 2023:18 kapitel 1.4*, (2023), https://www.statskontoret.se/publicerat/publikationer/publikationer-2023/myndighetsanalys-av-myndigheten-for-digital-forvaltning-digg/?publication=true#_Toc152091896, läst 2025-01-23.

”Handslaget”²⁷ med Sveriges kommuner och regioner (SKR) förväntas innebära en kraftigt ökad anslutning och användning av den nationella digitala infrastrukturen. Behovsdialogen med bl.a. E-hälsomyndigheten och myndigheter inom samhällsbyggnad ger även vid handen att behoven av gemensamma digitala lösningar ytterligare kommer att öka under de närmaste åren.

4.2.2 Användaravgifter för att balansera finansieringen av Ena

I nuläget är Ena helt anslagsfinansierat. Anslag och bidrag har möjliggjort uppbyggnaden av infrastrukturen och utvecklingen av centrala tjänster som idag ingår i Ena, så som Digital post och SDK. Samtidigt har Digg tidigare bedömt att avgifter inte varit en framkomlig väg för finansiering^{28,29}. Denna bedömning gjordes utifrån perspektivet att avgifter skulle motverka användning och fördröja anslutning, vilket i sin tur skulle riskera den önskade höga användning och anslutning som varit ett kriterium för nationell digital infrastruktur.

Det är dock tydligt att de anslagsmedel som avsatts till digital infrastruktur inte räcker för att utveckla den nationella digitala infrastrukturen i tillräcklig utsträckning. Digg föreslår därför att anslagsfinansiering kompletteras med avgifter.

Avgifter kompletterar finansieringen

För vissa digitala lösningar är det lämpligt med användaravgifter. Detta gäller särskilt digitala tjänster där målgrupperna är definierade och nyttan som följer användningen är tydlig. Användaravgifter kan i dessa fall bidra till att öka kostnadsmedvetenheten samtidigt som finansieringsansvaret fördelas mer proportionellt mellan olika aktörer.

I nuläget har inte Digg, eller annan myndighet som ansvarar för en lösning inom Ena, rättsliga förutsättningar att ta ut avgifter från användare av digitala lösningar för att finansiera utveckling eller förvaltning med avgifter.³⁰ Under ett införande av finansieringsmodellen bör avgifter i första

---

²⁷ SKR, *Handslag för digitalisering*, (2024),

<https://skr.se/skr/naringslivarbetedigitalisering/digitalisering/handslagfordigitalisering.6728.html>, läst 2025-01-08.

²⁸ Bolagsverket, Domstolsverket, E-hälsomyndigheten, Försäkringskassan, Lantmäteriet, Digg, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Riksarkivet samt Skatteverket, *Uppdrag att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte Delredovisning*, Digg, (2021), https://www.digg.se/download/18.129a4fef1939e2e1c1f23f0b/1647952778922/Delredovisning_etablera_%20digital_%20infrastruktur_20210129.pdf, läst 2025-01-09.

²⁹ Bolagsverket, Lantmäteriet, Digg, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) samt Skatteverket, *Uppdrag att etablera ett nationellt ramverk för grunddata inom den offentliga förvaltningen Delredovisning 2021-01-29*, Digg, (2021), https://www.digg.se/download/18.129a4fef1939e2e1c1f23f0d/1647952778977/Delredovisning_etablera_nationellt_ramverk_for_grunddata_20210129.pdf, läst 2025-01-09.

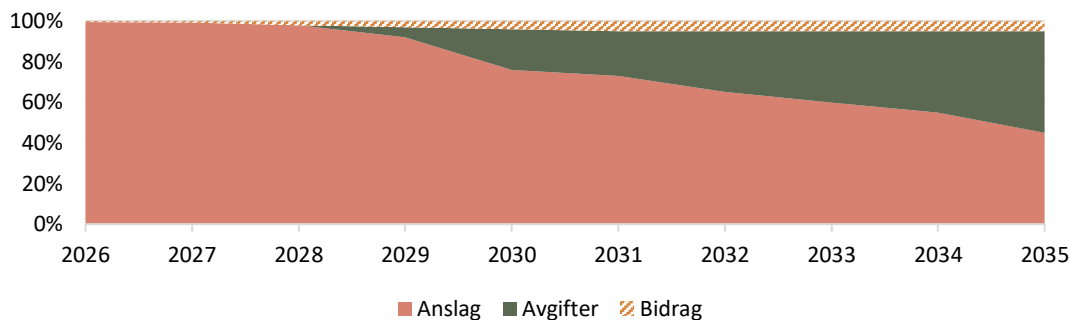
³⁰ Från och med år 2025 kommer avsändare inom Digital post betala en avgift per försändelse inom det så kallade auktorisationssystemet. Avgiften används dock endast för att ersätta brevlådeoperatörernas tjänster inom auktorisationssystemet, samt Diggs kostnader för att administrera auktorisationssystemet. Se Digg, *Avgifter och ersättning inom auktorisationssystem elektronisk legitimering och digital post* <https://www.digg.se/digitala-tjanster/auktorisatonsystem/avgifter-och-ersattning-inom-auktorisatonsystem-elektronisk-identifiering-och-digital-post>, läst 2025-01-09.

hand täcka kostnader för utveckling, förvaltning och drift av nya lösningar, eller ny funktionalitet inom befintliga lösningar.

Anslag utgör grunden

Finansiering genom anslag är avgörande för att upprätthålla en säker och tillförlitlig infrastruktur som kan fungera även under kris- och krigssituationer. En stabil och långsiktig finansiering ger förutsättningar för att uppfylla Sveriges åtaganden inom EU. Det är dock viktigt att poängtera att även om andelen anslagsfinansiering minskar som del av den totala finansieringsmodellen, finns behov av ökade anslag för att möjliggöra den strategiska färdplanen. Utöver de 45 miljoner kronorna i nuvarande grundanslag (2:7 ap1), behövs ytterligare förstärkning för att klara den ökade efterfrågan på befintliga tjänster.

I Figur 4 nedan presenteras en schematisk skiss över hur avgifter och bidrag över tid förväntas komplettera anslag för att finansiera Ena. Figuren illustrerar hur finansieringsmodellen utvecklas, när avgifter gradvis får en större roll, men där anslagsfinansiering fortsatt har en central funktion.

Figur 4 Fördelning av finansieringskällor för Ena, avgifter och bidrag kompletterar anslagsfinansieringen över tid.

4.2.3 Finansiering i tre områden

Finansieringsmodellen för Ena bygger på tre övergripande områden, som tillsammans utgör grunden för att säkerställa utveckling, förvaltning och tillgång till den nationella digitala infrastrukturen. Modellen är ett övergripande ramverk som omfattar såväl förvaltning som utveckling och struktureras efter områdena: *Samordning av Ena*, *Interoperabilitetslösningar och lösningar för digitalisering* och *Digitala tjänster och andra digitala lösningar* (se Figur 5). Nedan beskrivs de tre huvudsakliga områdena som modellen omfattar.

Figur 5 Finansieringsmodellen för Ena bygger på tre övergripande områden.

- **Samordna Ena**

Området omfattar att samordna den nationella digitala infrastrukturen och långsiktigt planera för dess innehåll och utveckling, enligt färdplanens författningsförslag. I samordningen beaktas särskilt totalförsvarets behov. Aktiviteterna inom området är anslagsfinansierade och utgör en grundförutsättning för att Ena ska kunna möta både dagens och framtidens behov.

- **Interoperabilitetslösningar och lösningar för digitalisering**

Interoperabilitetslösningar omfattar delar av innovation och anslutning (se avsnitt 5.3 och 5.4) och andra gemensamma lösningar som stärker förmågan till datadelning. Lösningar för digitalisering omfattar till exempel förvaltningsgemensamma verksamhetsprocesser, men också utveckling och förvaltning av ramverk, specifikationer och standarder där syftet är interoperabilitet som stödjer förvaltningsgemensam digitalisering. Hela detta område är som huvudregel anslagsfinansierat.

- **Digitala tjänster och andra digitala lösningar**

Inom området återfinns exempelvis Digital post, SDK och Medborgarappen. Digitala lösningar bör som huvudregel finansieras med avgifter. Avgifterna ska täcka kostnader för utveckling, drift och förvaltning av lösningen utan att skapa varken under- eller överskott. I vissa fall är avgifter inte lämpligt eller möjligt, varför anslagsfinansiering fortsatt behövs.

4.2.4 Möjliga vägar för att finansiera Ena

För Ena ska kunna utvecklas inom befintliga ekonomiska ramar lyfter vi fram fyra finansieringsmöjligheter: avgifter för användning av digitala tjänster och andra digitala lösningar, omfördelning av anslagsmedel som en del av den strategiska planeringen, omfördelning av medel baserat på uppföljning av realiserbara besparingar, samt externa bidrag.

Avgifter för användning av digitala tjänster och andra digitala lösningar

Att digitala tjänster och andra digitala lösningar som huvudregel finansieras med avgifter innebär att utgångspunkten för nya digitala tjänster eller funktionaliteter i befintliga tjänster, bör vara avgiftsfinansiering. Det är möjligt att det är ändamålsenligt att endast delvis finansiera en lösning med avgifter, eller att en lösnings unika förutsättningar inte medger att avgifter tas ut från användare. Därför krävs en utvärdering för respektive lösning för att klargöra i vilken utsträckning kostnadstäckning kan uppnås genom avgifter. I en sådan bedömning är det nödvändigt med en konsekvensutredning som beaktar användarnas samlade avgiftskostnader för digitala lösningar.

Uppföljning av besparingar och effektiviseringar

I nuläget finns ingen mekanism för att realisera de nyttor som den nationella digitala infrastrukturen ger upphov till. För att möjliggöra att samlade förslag ska rymmas inom befintliga ekonomiska ramar över en tioårsperiod är det nödvändigt att följa realiserbara besparingar som uppstår genom användning av Ena, samt att regeringen fördelar om anslagsmedel baserat på uppföljningen.

För att kunna realisera de besparingar som följer av Ena behöver Digg utveckla en modell för uppföljning av effektiviseringar och kontinuerligt redovisa dessa till regeringen. Därtill behöver regeringen omfördela anslagsmedel baserat på uppföljningen.

Uppföljningen bör inledas med en nollmätning och innebära uppföljning av, på förhand, definierade kostnadsposter. För att ge förutsättningar för en effektiv uppföljning behöver uppföljningen ske i samverkan med aktörer inom den offentliga förvaltningen. Identifierade realiserbara besparingar bör sedan fördelas om inom ramen för regeringens budgetprocess. Realiserbara besparingar kan fördelas genom att en tredjedel tillfaller den myndighet som genomfört effektiviseringen, en tredjedel tillförs statskassan och en tredjedel används för att finansiera Ena. Fördelningen syftar till att skapa incitament för effektivisering hos myndigheterna, samtidigt som den nationella digitala infrastrukturen kan vidareutvecklas på ett hållbart sätt.

Omfördelning som en del av den strategiska planeringen

I förslaget till förvaltningsmodell för Ena bör det, i samband med den strategiska planeringen, ingå att vid behov omfördela medel från en eller flera sektorsspecifika satsningar till Ena. Detta förutsatt att det bedöms vara samhällsekonomiskt effektivt. Exempel på att Ena ger nytta för sektorsspecifik infrastruktur för hälsa, vård och omsorg är de satsningar som Digg i den strategiska färdplanen föreslår för identitet- och behörighetshantering, adressering, API-hantering och indexering då alla dessa satsningar möter behov i sektorns digitalisering. Därmed bör anslag tas från den satsningen till Ena, något som redan sker under 2025 genom uppdrag i Diggs regleringsbrev³¹.

Därtill ser Digg anledning att kommande investeringar inom beredskapssektorn elektronisk kommunikation och post 2025–2030³² bör stärka finansieringen av digitala lösningar och tjänster inom den nationella digitala infrastrukturen som är väsentliga i totalförsvarsperspektiv. En analys av totalförsvarsperspektivet med koppling till Ena finns i avsnitt 5.5.

Externa bidrag för utveckling

Finansieringsmodellen öppnar även för samfinansiering och externt stöd, exempelvis genom bidrag från Vinnova eller EU-program, vilket också kan inkludera krav på medfinansiering från ansvarig myndighets anslag. Denna flexibilitet gör det möjligt att använda innovationsmedel för att möta specifika behov eller driva fram interoperabilitetslösningar eller lösningar för digitalisering. Bidragsfinansiering lämpar sig särskilt väl för forskning och utveckling (FoU), inklusive innovation och utforskande analys. För att effektivt utnyttja externa medel som finansieringsform krävs en aktiv omvärldsbevakning, planering och administration för att matcha projekt med relevanta utlysningar.

Nya lösningar kan också utvecklas genom samfinansiering i samverkan mellan myndigheter och tillsammans med andra aktörer, så som Nordiska ministerrådet. Finansieringsmodellen sätter inga hinder för sådana samarbeten, men varje enskilt fall behöver utredas för att fastställa lämpliga

---

³¹ Finansdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Myndigheten för digital förvaltning se Utveckling och tillhandahållande av en sammanhållen infrastruktur för identitet och behörighet.*

³² Prop. 2024/25:1 Utgiftsområde 22, sida 118

verksamhetsmodeller, riskfördelning och juridiska ramar. Exempelvis behöver avgiftssättning och rollfördelning mellan parterna anpassas utifrån unika förutsättningar och tillämplig lagstiftning.

Digg har tidigare föreslagit att regeringen bör inrätta en ”nationell utvecklingsportfölj” och fond för finansiering av initiativ. En sådan portfölj för förvaltningsgemensamma initiativ med tillhörande fond kommer i förlängningen att behöva innefatta mer än vad som föreslås i denna rapport.³³

5 Strategisk färdplan

Den strategiska färdplanen synliggör Enas förflyttningar mot 2030 och skapar förutsättningar för att fler aktörer ansluter sig till den nationella digitala infrastrukturen, att fler invånare och företag drar nytta av infrastrukturen och att betydande nyttor realiserar på samhällsnivå, samtidigt som skattemedel används på ett effektivt och ansvarsfullt sätt.

De åtgärder som krävs för att offentlig sektor ska kunna erbjuda nedanstående värden till respektive målgrupp redovisas i färdplanen. Färdplanen avser perioden 2026–2030.

Arbetet att forma den strategiska färdplanen har skett i nära samverkan med E-hälsomyndigheten kopplat till de regleringsbrevsuppdrag E-hälsomyndigheten genomfört under 2024. Syftet har varit att identifiera utvecklingsinitiativ inom Ena som är förutsättningar för utvecklingen av den nationella infrastrukturen för hälsa, vård och omsorg som E-hälsomyndigheten ansvarar för.

En aktiv samverkan har även skett med SKR och representanter för kommuner och regioner för att säkerställa att Enas föreslagna utveckling kopplar mot de behov som finns i sektorn, vilka uttrycks i exempelvis den strategiska agendan *Handslag för digitalisering*³⁴ som Sveriges kommuner har enats om och regionernas 10-punktslista för nationell digital infrastruktur för hälso- och sjukvården³⁵.

I det följande beskrivs också fyra i uppdraget särskilt utpekade områden kortfattat:

- medborgarmötet,
- förvaltningsgemensamma verksamhetsprocesser,
- anslutning, test och innovation, inklusive AI-labb, samt
- totalförsvarsperspektivet.

I avsnitt 5.6 ges en sammanställning av de förflyttningar som färdplanen levererar och i avsnitt 5.7 en sammanställning av kostnader och nyttor.

---

³³ Digg, *Ett samhälle i förändring – underlag till regeringens strategiska prioriteringar, s 47, förslag 8 Inrätta en ”nationell utvecklingsportfölj” och fond för finansiering av initiativ i denna.*

³⁴ SKR, *Handslag för digitalisering*, (2024).

³⁵ SKR, *10-punktslista för Nationell digital infrastruktur för hälso- och sjukvården*, (2024),

<https://skr.se/download/18.3b71f76218f94625c628aec2/1717139861397/10-punktslista-for-Nationell-digital-infrastruktur-for-halso-och-sjukvard.pdf>, läst 2025-01-08.

Den strategiska färdplanen presenteras och uppdateras löpande i följande länk: www.digg.se/ena2030 samt i bilaga Färdplan Ena 2030, som är en ögonblicksbild.

5.1 Hur färdplanen kopplar till målen

I detta avsnitt beskrivs hur färdplanen kopplar till de övergripande målen för Ena.

Alla människor kan använda enkla och trygga digitala tjänster i mötet med offentlig sektor

Ett samlat digitalt möte med det offentliga – enkelt, säkert och effektivt – innebär att det blir smidigare att ta del av offentliga tjänster. Enskilda ska inte behöva leta på flera olika ställen för att hitta rätt stöd, inte ange samma information flera gånger. Istället får de tillgång till anpassad information, kan följa status på sina ärenden, signera och dela dokument digitalt – allt utan att behöva växla mellan olika plattformar.

Den enskilde får kontroll över sina personuppgifter och data, vilket gör det enkelt att styrka sin identitet och tryggt dela handlingar såsom intyg, bevis och fullmakter. Detta underlättar allt från att flytta och studera till att arbeta eller resa i Sverige och andra EU-länder. Genom att ersätta manuella processer med digitala lösningar minskar den onödiga administrationen och hanteringen av pappersdokument.

Myndigheter ges förutsättningar att agera snabbt och koordinerat för att ge service och möjlighet för enskilda att ge direkt återkoppling i sina ärenden. Detta bygger på en säker och tillgänglig infrastruktur som möjliggör snabb och effektiv kommunikation i vardagen, även under kriser eller krig.

Offentlig sektor drar nytta av data, teknik och smartare arbetssätt för att nå sina mål

En effektiv och säker offentlig sektor är avgörande för att möta dagens och morgondagens samhällsutmaningar. Genom samordnade nationella lösningar kan offentliga aktörer kostnadseffektivt hantera gemensamma utmaningar, samtidigt som de rustar för att snabbt och koordinerat agera vid kris och krig.

Digitalisering ger möjlighet att skapa nytta och besparingar genom att harmonisera processer och agera proaktivt på EU-förordningar och lagstiftning. Juridiska och organisatoriska förutsättningar för ett smidigt informationsutbyte, enhetliga standarder och en ensad lagstiftning är avgörande för en samverkande offentlig sektor.

För att möta dessa mål krävs överblick av finansieringsbehov, kompetensutveckling, etablerade samverkanstrukturer och tydliga kontaktvägar. En säker, alltid tillgänglig digital infrastruktur skapar förutsättningar för informationsdelning över organisationsgränser och med enskilda, vilket stärker förtroende och effektivitet i offentlig sektor.

Med möjligheten att skapa, dela och verifiera bärbara elektroniska intyg samt säker och effektiv identifiering och behörighetshantering underlättas både den interna administrationen och kontakten med enskilda. Innovativa lösningar inom offentlig sektor, tillsammans med gemensamma

standarder, processer, modeller och vägledningar, säkerställer en modern och hållbar offentlig sektor som kan möta framtidens krav. Genom att samverka och nyttja digitaliseringens potential stärks förmågan att agera effektivt, proaktivt och innovativt till nytta för hela samhället.

5.2 Medborgarmötet

Att skapa ett tryggt och effektivt digitalt möte mellan det offentliga och enskilda är en av de största utmaningarna i dagens digitaliserade samhälle. Dagens möte mellan invånarna och det offentliga präglas ofta av bristande enhetlighet, vilket skapar utmaningar för individer som behöver navigera ett komplext system av tjänster. För att hitta rätt, förstå tjänsternas syfte och hur de hänger ihop, kräver ofta omfattande stöd och vägledning. Det finns ett tydligt behov av att vända perspektivet: istället för att invånarna ska anpassa sig efter hur offentlig förvaltning fungerar, bör förvaltningen utgå från invånarnas situation och behov för att leverera rätt service. Det är en grundläggande utgångspunkt för en effektiv och robust digital förvaltning. För att detta ska kunna möjliggöras behövs en sammanhållen strategi för att integrera digitala tjänster mellan olika offentliga aktörer samt samla offentliga tjänster under en gemensam digital plattform och ett gemensamt varumärke.

5.2.1 Människan i den digitala omställningen

EU har utropat ett digitalt decennium och dessutom konstaterat att vi gått in i det som kallas för Industri 5.0. Under det gångna decenniet har det varit stort fokus på det som kallas för den sammanlänkande gröna och digitala omställningen (twin transition) där EU:s medlemsländer åtagit sig att på olika sätt accelerera den digitala omställningen av våra samhällen, offentliga förvaltningar och näringsliv på ett sätt som dessutom gynnar gröna teknologier och ökad hållbarhet och den cirkulära ekonomin. Under de senare åren har människan i den digitala omställningen uppmärksamats allt mer och vi kan börja prata om en trippelomställning där den digitala omställningen inte bara ska gynna den gröna eller ekologiskt hållbara omställningen utan även stärka social hållbarhet. I slutet av 2022 undertecknade Europeiska unionens råd, Europaparlamentet och Europeiska kommissionen gemensamt den europeiska förklaringen om digitala rättigheter och principer för det digitala decenniet. Denna förklaring syftar till att sätta EU:s värderingar och medborgare i centrum för den digitala omställningen, genom att främja en människocentrerad, säker och hållbar digital utveckling.³⁶

Förklaringen betonar vikten av att skydda medborgarnas rättigheter både online och offline, och fastställer en europeisk färdväg för den digitala omställningen i våra samhällen och ekonomier. Den innehåller åtaganden för EU och dess medlemsstater att agera i en rad digitala frågor, med målet att ge människor möjlighet att fullt ut utnyttja de möjligheter som den digitala omställningen medför.

Även i den så kallade Berlindeklarationen³⁷ för ett digitalt samhälle och en värdebaserad digital förvaltning, som Sverige undertecknade i december 2020 tillsammans med övriga EU-länder, slås

---

³⁶ Europeiska kommissionen, *Digitala rättigheter och principer*, (2024), <https://digital-strategy.ec.europa.eu/sv/factpages/digital-rights-and-principles>, läst 2025-01-13

³⁷ Europeiska kommissionen, *Berlin Declaration on Digital Society and Value-based Digital Government*, (2023), <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/berlin-declaration-digital-society-and-value-based-digital-government>, läst 2025-01-13.

några principer fast för vad detta innebär. Områdena där Sverige har störst förbättringspotential är frågor kring validitet och respekt för grundläggande rättigheter och om socialt deltagande och digital inkludering.³⁸

Utifrån dessa två principalsamlingar fastslås vissa delar som är av särskilt intresse för utvecklingen av morgondagens medborgarmöte. Bland annat att alla medborgare har en rätt att kunna engagera sig i de demokratiska processerna och ha kontroll över sina data. Egenmakten ska stärkas och medborgare ska kunna utföra beslut och vara självbestämmande.

5.2.2 Morgondagens medborgarmöte

Ukrainas medborgarmöte i form av Diia³⁹ har blivit en modell för digital förvaltning globalt, och dess framgång har lett till att flera andra länder överväger liknande lösningar för att effektivisera medborgartjänster. Diia är en digital plattform lanserad av Ukrainas regering 2020. Den erbjuder tillgång till över 130 statliga tjänster via en mobilapp och en webbportal. Genom Diia kan användare hantera digitala dokument som ID-kort, pass och körkort direkt från sina smartphones, vilket eliminerar behovet av fysiska kopior.

I detta avsnitt presenteras en prototyp som är hållbar både i vardagliga situationer och under extraordinära förhållanden, som kris och krig. Det är en vision för hur en gemensam och säker kontaktyta kan utformas för att stärka förtroendet och underlätta interaktionen mellan invånare och offentlig sektor. Vi vill betona vikten av att offentlig sektor går i spetsen med en enhetlig plattform, samtidigt som vi belyser möjligheterna för privata aktörer att bidra med innovativa gränssnitt och tjänster som breddar valmöjligheterna för invånarna.

Utifrån de grundläggande funktionerna som invånarna kan behöva i mötet med det offentliga och som samtidigt ger Sveriges offentliga sektor en säker kommunikationskanal med sina invånare har vi tagit fram en prototyp till en app⁴⁰. Den ska enbart ses som ett sätt att visualisera hur ett digitalt medborgarmöte skulle kunna se ut. Vi har tagit utgångspunkten i de möjligheter som finns i Ena idag och beaktat det vi idag vet om den framtida digitala plånboken. Vi har också tagit del av insikter och arbeten som har genomförts av andra för att skapa en visualisering av vad som skulle kunna vara genomförbart i närtid och på längre sikt.

Ett digitalt medborgarmöte via en app måste erbjuda ett tydligt värde och praktisk nytta för att ge användarna starka skäl att ladda ner den. Dess främsta syfte är att förenkla vardagen genom att möjliggöra smidig och tillgänglig service från den offentliga sektorn. Samtidigt ska appen vara digitalt robust och pålitlig, fungera som en primär kommunikationskanal och ge möjlighet till offlinehantering av till exempel viktiga dokument. Appen representerar en möjlighet att vara den kanal som ska förena parter inom offentlig sektor och skapa samarbete mellan myndigheter för att

---

³⁸ Digg, *Digitala Sverige 2022* s. 11, (2023),

<https://www.digg.se/download/18.129a4fef1939e2e1c1f1dc22/1677659508496/Digitala%20Sverige%202022.pdf>, läst 2025-01-13.

³⁹ Ordet Diia betyder "handling" och är också en akronym för en ukrainsk fras som betyder "staten och jag".

⁴⁰ Se bilaga Medborgarmötet

underlätta för invånarna. Den bör också ses som en framtida självklar kanal för kommunikation, med vetskap om att den når ut till invånarna.

Med målet att göra vardagen enklare för invånare och företagare erbjuder appen:

1. ett samlat digitalt möte med det offentliga,
2. vägledning och guidning utifrån livssituation,
3. kontroll och insyn och möjlighet att dela personuppgifter och data,
4. mottagande av säkra, samlade och alltid tillgängliga digitala försändelser från offentliga aktörer,
5. digital administration av fullmakter för privatpersoner och företag,
6. elektronisk identifiering och underskrift på ett säkert sätt, samt
7. enhetlig och sammanhållen ärendehantering.

Eftersom Sverige inte har en central medborgarportal har vi heller inte ett utgångsläge eller antagande att bygga utifrån. Vi kan notera att andra länder arbetar aktivt med att erbjuda sina invånare sammanhållen, proaktiv offentlig service, vilket gör att Sverige faller i internationella jämförelser⁴¹.

Vi gör vidare bedömningen att det idag inte finns något sammanhållet arbete i Sverige med att placera människan i centrum och att det därmed finns stora utmaningar i att hjälpa alla samhällsgrupper att hitta rätt, förstå hur tjänster hänger ihop utifrån livshändelser och främja människors förmåga att hantera sina rättigheter och skyldigheter. I rapporten *Ett samhälle i förändring – underlag till regeringens strategiska prioriteringar*, slår vi fast i kapitlet om människan i centrum, att offentliga tjänster och system bör vara tillgängliga för alla som har rätt att få tillgång till dem. Även om det offentliga väljer att kontraktera ut utförandet av vissa tjänster till privata leverantörer måste man ändå från det offentliga kunna garantera vissa miniminivåer av service gentemot invånarna. Dessa måste också kunna lita på att tjänsterna är rättvisa och inte utesluter eller missgynnar vissa grupper av invånare. Social hållbarhet i detta avseende inkluderar till hög grad digital inkludering och tillgänglighet. I den rapporten föreslår vi därför bland annat en återkommande medborgarundersökning genomförs, något som Digg har planerat för genomförande 2025,⁴² detta för att ta reda på behoven hos invånarna och företagarna för att utveckla rätt sak på rätt sätt och få ut största möjliga nytta, både för invånarna och för det offentliga.

Se bilaga Medborgarmötet med beskrivning av bakgrund, omvärldspaning samt för beskrivning av appens funktionalitet.

5.3 Förvaltningsgemensamma verksamhetsprocesser

För att identifiera gemensamma behov och ta fram rätt digitala verktyg är ett första steg att ensa övergripande processer. Idag utformar offentliga aktörer sina egna processer, som också oftast är sakområdesspecifika. Med utgångspunkt i övergripande processer för typiska myndighetsuppgifter

---

⁴¹ Se vidare i bilaga Medborgarmötet – där detta beskrivs mer utförligt.

⁴² Digg, *Ett samhälle i förändring – underlag till regeringens strategiska prioriteringar*, s 113.

(organisatoriska lösningar för digitalisering⁴³) kan gemensamma digitala verksamhetsstöd och verktyg införas och kravställas på ett effektivt sätt, till exempel med fokus på områden med stor andel manuellt arbete eller där de största ärendevolymerna finns. Samtidigt öppnar angreppssättet för standardiserad automatisering av manuell handläggning. Insatsen förväntas resultera i ökad innovation med stöd av till exempel AI-teknik, samt mer effektiva och digitalt anpassade handlägningsprocesser.

Digg har bland annat genomfört ett pilotprojekt avseende att öka nyttan av digitalisering inom myndigheter från olika sektorer som arbetar med liknande processer⁴⁴. Pilotprojektet genomfördes med fem olika myndigheter som arbetar med tillsyn inom olika områden: Finansmarknad, miljö, folkhälsa med mera. Pilotprojektet visade på en stor potential att effektivisera tillsynsprocessen genom gemensamma lösningar och en högre grad av automatisering. Resultatet av detta projekt, samt av de regelbundna uppföljningar som Digg gör av digitaliseringen inom offentlig sektor, visar på en stor realiserad potential till effektivisering med möjlighet att realisera stora besparingar inom offentlig sektor.

Förutom interna nyttor och undvikande av alternativkostnader (se nyttokalkylen, 5.7.2) kan den offentliga sektorn samverka och dela data mer effektivt med ökad organisatorisk interoperabilitet. En ökad produktivitet och kortare ledtider på bredden över hela förvaltningen kan förväntas på medellång sikt.⁴⁵

Avsaknaden av gemensam digitalisering leder sannolikt till stora samhällsekonomiska kostnader.⁴⁶ Detta innebär förenklat att väldigt mycket dubbelarbete görs inom såväl den statliga som inte minst den kommunala förvaltningen – trots att det i grunden finns många gemensamma arbetssätt.

Under senare år har framför allt ledtiderna för olika typer av tillståndsprocesser, tillsynsområdet samt stävjandet av felaktiga utbetalningar till privatpersoner och företag haft hög prioritet på den

---

⁴³ Organisatorisk interoperabilitet skapar förutsättningar för olika aktörer att arbeta effektivt tillsammans genom att fokusera på mänskliga och strukturella aspekter. Det kan handla om olika lösningar för digitalisering, till exempel samordning mellan organisatoriska strukturer och processer vilket gör det möjligt att undvika till exempel dubbelarbete. Behovet av organisatorisk interoperabilitet kan exemplifieras med en krissituation där olika aktörer, till exempel räddningstjänst, polis, sjukvård och lokala frivilligorganisationer, måste kunna arbeta tillsammans (se till exempel ["Här är den svaga punkten för Sveriges beredskap" - DN.se](#) (läst 2024-12-13)).

⁴⁴ Digg, *Digitalisering för förvaltningsgemensam nytta*, (2023), <https://www.digg.se/analys-och-uppfoljning/publikationer/publikationer/2023-09-06-digitalisering-for--forvaltningsgemensam-nytta>, läst 2025-01-09.

⁴⁵ Produktivitetskommissionen, *SOU 2024:29 Goda möjligheter till ökat välbefinnande, Delbetänkande*, Regeringen, (2024), <https://www.regeringen.se/contentassets/f95ea38d4f914bf6acc8af3ec8b5e7c5/goda-mojligheter-till-okat-valstand-sou-202429/>, läst 2025-01-09.

⁴⁶ Digg, *Digitala Sverige 2021*, (2022) <https://www.digg.se/download/18.129a4fef1939e2e1c1f12b64/1647952779055/digitala-sverige-2021.pdf>, läst 2025-01-09.

politiska agendan.^{47 48} Inom flera olika sakområden har myndigheter fått separata uppdrag att se över processerna, i syfte att minska ledtider och öka produktiviteten.⁴⁹ Digg menar att ett samlat grepp över de övergripande processerna i förlängningen skulle ge en betydligt större effekt.^{50 51}

När processer, grundelement och begreppsapparat i till exempel tillståndsprocesserna är kända blir också en mer effektiv resurshantering, där personal kan omorganiseras, möjlig. Gemensamma verksamhetsstöd skapar flexibilitet eftersom personalen inte behöver ”lära om”. Ur ett totalförsvarsperspektiv är möjligheten till effektiv resurshantering med personal som kan flyttas mellan olika sakområden värdefull, något som blev tydligt till exempel i Länsstyrelsernas tillsynsuppdrag under pandemin.⁵²

Ur ett samhällsperspektiv kan också nyttor för enskilda realiseras. Inte minst gör en enhetlig grundprocess det enklare för till exempel företag som kan vara inblandade i ett flertal olika tillstånds- och tillsynsprocesser samtidigt. Gemensamma övergripande processer ligger också i linje med regeringens strävanden kring regelförenkling för företag.^{53 54 55} Transparens, likabehandling och rättssäkerhet ökar för alla invånare i deras kontakter med det offentliga.

I den strategiska färdplanen föreslås ett utökat arbete med digitalisering av förvaltningsgemensamma verksamhetsprocesser med utgångspunkt i de metoder som Digg utvecklat inom området. Vi föreslår utvecklingsinsatser inom processerna för tillsynsverksamhet, tillståndsverksamhet och transfereringsverksamhet. Enbart arbetet med tillståndsprocesserna beräknas medföra potentiella besparingar på 200 mkr per år vid ett fullskaligt införande av en gemensam och enhetlig process.

---

⁴⁷ Finansdepartementet, Klimat- och näringslivsdepartementet, *Effektivare tillståndsprocesser för ökad takt i företagens klimatställning och stärkt konkurrenskraft*, Regeringen, (2024), <https://regeringen.se/pressmeddelanden/2024/09/effektivare-tillstandsprocesser-for-okad-takt-i-foretagens-klimatostallning-och-starkt-konkurrenskraft/>, läst 2025-01-09.

⁴⁸ Finansdepartementet, *Dir. 2022:8 Inrättande av Utbetalningsmyndigheten*, Regeringen, (2022), <https://regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2022/03/dir.-20228>, läst 2025-01-09.

⁴⁹ Justitiedepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Polismyndigheten*, ESV, (2024), <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/Index?rbId=24331>, läst 2025-01-16.

⁵⁰ Länsstyrelsen Västernorrland, *Tillsynsutveckling vid länsstyrelserna Ett tvärsektorieffektivt utvecklingsarbete för en mer effektiv och rättssäker tillsyn*, (2022), <https://catalog.lansstyrelsen.se/store/21/resource/68>, läst 2025-01-09

⁵¹ Digg, *Digitalisering för förvaltningsgemensam nytta*, (2023).

⁵² Länsstyrelsen Dalarnas län, *En enad insats mot smittan – länsstyrelsernas pandemitillsyn enligt den tillfälliga covid-19-lagen*, (2022), <https://catalog.lansstyrelsen.se/store/26/resource/169>, läst 2025-01-09

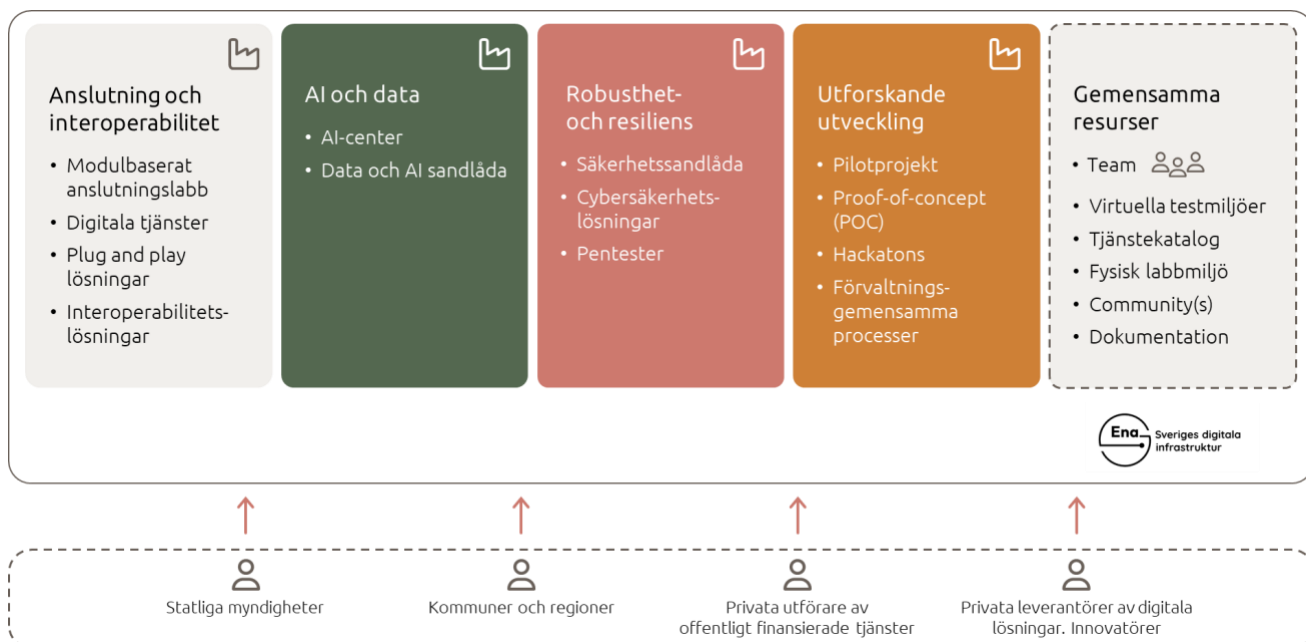
⁵³ Tillväxtverket, *Förenklingsrådet*, (2024), <https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/omtillvaxtverket/varauppdrag/allauppdrag/forenklingssradet.7518.html>, läst 2025-01-09.

⁵⁴ Tillväxtverket, *Regler som påverkar företagets kostnader och konkurrenskraft 2023*, (2024), <https://tillvaxtverket.se/download/18.6e37718a1907de130f8141d4/1720179682244/Regler%20som%20p%C3%A5verkar%20f%C3%B6retagens%20kostnader%20och%20konkurrenskraft%202023.pdf>, läst 2025-01-09.

⁵⁵ Svenskt näringsliv, *Lätta på regelbördan - så kan lägre regelkostnader för företagen ge ökad tillväxt och lägre arbetslöshet*, (2022), https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/jotvph_latta-pa-regelbordanpdf_1186285.html/L%25C3%25A4tta+p%25C3%25A5+regelb%25C3%25B6rdan.pdf, läst 2025-01-09.

5.4 Anslutning och innovation

För att nå målen med Ena behöver användningen av lösningar i Ena öka och anslutning till den digitala infrastrukturen effektiviseras. Dessutom bör möjligheterna för innovation i samverkan mellan offentliga aktörer och enskilda stärkas. Digg ser att gemensamma initiativ inom offentlig sektor kan öka användningen och bidra med lärdomar och återanvändbara modeller. Speciellt för små och medelstora offentliga aktörer är gemensamma initiativ en nyckel till framgång. Digg föreslår därför en etablering av ett anslutnings- och innovationscenter som en plattform för att effektivisera anslutningen och användningen av Ena samt främja samverkan, säkerhet och utveckling av innovativa digitala lösningar för offentlig sektor. Plattformen omfattar en gemensam fysisk och digital labbmiljö och team med kompetenser som kan ansvara för anslutnings- och innovationscentret och dess delar. Inom ramen för centret finns möjlighet att driva initiativ där centrets resurser skalas upp i samverkan med forskningsinstitut som RISE och med innovationsmedel från EU eller svenska forskningsfinansierare.

Figur 6 Anslutnings- och innovationscenter.

Anslutning och interoperabilitet

I ett anslutnings- och interoperabilitetslabb kan aktörer testa sina anslutningar till Enas olika digitala lösningar. Aktörerna kan också validera att deras system integreras korrekt och fungerar med den gemensamma infrastrukturen. Detta gör det enkelt för offentliga aktörer att ansluta och testa integrationen av sina system med specifika delar av infrastrukturen. Arbetet främjas av en integration med en samverkansplattform för öppen programvara.

I labbet kan också olika aktörer testa implementationen av gemensamma standarder och protokoll samt att framtagna lösningar fungerar i realistiska scenarier. Syftet är att säkerställa att systemen fungerar sömlöst tillsammans, både med varandra och med Enas digitala lösningar.

AI och data

AI och data är ett område inom plattformen där aktörer kan experimentera med AI-teknologier och verifiera deras användning inom digitala lösningar. Aktörer kan också testa och utveckla AI-lösningar som kan integreras med Enas lösningar. Genom kombinationen av AI och digital infrastruktur kan aktörer utforska hur AI kan optimera processer för till exempel datadelning, tillståndsärenden och säkerhet.

Området främjar användning av data som en grundläggande komponent för interoperabilitet och effektiv datadelning. Genom att stödja harmonisering av datastandarder och främjandet av en säker användning av data, kan plattformen bidra till att effektivisera informationsutbytet mellan myndigheter och andra aktörer. Här kan aktörer också utveckla, testa och etablera nationella datastandarder. Detta säkerställer att data kan delas och tolkas korrekt mellan olika aktörer i offentlig sektor. Korrekta och tillgängliga data är också avgörande för att använda AI.

Ett AI-center etableras också som en del av området, där kompetenser och andra resurser finns för att återanvända kunskap om AI-system och för att dela och samla expertis och kompetens för att utveckla och främja en bred och säker användning av AI inom offentlig förvaltning. I kompetens- och resurscentret så är det också möjligt att ta del av relevant kunskap via digitala kanaler. Genom regulatoriska och andra sandlådor kan aktörer testa AI-lösningar och datadelning mellan system i kontrollerade miljöer, där man kan identifiera tekniska och juridiska hinder innan implementering sker i större skala.

Robusthet och resiliens

Centret ska möjliggöra att aktörer kan testa cybersäkerhetslösningar kopplat till Ena. Detta skulle kunna inkludera sårbarhetsanalyser, penetrationstester (pentester) och simuleringar av digitala hot mot den infrastrukturen. Kritiska infrastruktursektorer kan testa hur digitala lösningar inom Ena kan stödja totalförsvaret⁵⁶, till exempel för att utveckla digitalt robusta och resilienta lösningar för krissituationer. Inom detta område etableras också säkerhetssandlådor.

Utforskande utveckling

Ett område inom anslutnings- och innovationscentret där pilotprojekt, proof-of-concept och hackatons driver innovation. Aktörer kan testa idéer, utvärdera teknisk genomförbarhet och utveckla nya lösningar. Här främjas samarbete och utforskande, vilket kan leda till nya tillämpningar och förbättrade förvaltningsgemensamma processer.

Pilotprojekt kan genomföras för att utvärdera genomförbarhet, varaktighet, kostnad, negativa händelser och förbättra designen innan ett fullskaligt utvecklingsprojekt genomförs. Likaså kan proof-of-concept genomföras för att bevisa genomförbarhet för de lösningar som föreslås inom den utforskande utvecklingen. Ofta inkluderar koncepten teknikaspekter.

En förmåga för att driva och skapa återkommande evenemang, såsom hackatons, där utvecklare, näringsliv och forskare kan tävla om att skapa innovativa lösningar. Detta kan inspirera till nya sätt

---

⁵⁶ Totalförsvarets behov kopplat till labbet beskrivs utförligare i avsnitt 5.5

att använda infrastrukturen och öka engagemanget från både privata och offentliga aktörer. Det utforskande arbetet är behovsdrivet, med människan i centrum.

5.5 Totalförsvarsperspektivet

Att försörjning av livsmedel, vatten och el är väsentliga för samhällets robusthet är en självklarhet. I ett digitaliserat samhälle som det svenska har även Ena betydelse för totalförsvaret⁵⁷.

Enas lösningar för identifiering, bevisutbyte, SDK och datadelning utgör exempel på förmågor som är extra betydelsefulla i kris- och krigssituationer då samhällsviktig verksamhet måste upprätthållas. Konkreta exempel på hur Ena möjliggjort samhällsviktiga tjänster i en krissituation var lösningen för covidbevis⁵⁸ och utbetalning av korttidsstöd under covid-19-pandemin⁵⁹.

Ukraina är ett tydligt exempel på vikten av att ha en välfungerande nationell digital infrastruktur under krig. Redan 2014 startade Ukraina arbetet med att stärka sin digitala robusthet⁶⁰. Ministry of Digital Transformation lanserade appen och portalen Diia för att förenkla ansökningsprocessen för statliga dokument som licenser och ID-kort. Diia var tänkt att fungera som en "stat i en smartphone", och över 20 miljoner av Ukrainas 44 miljoner invånare använder Diia⁶¹. Sedan krigets början har Diia använts för att donera pengar till den ukrainska militären, samla in bilder för att spåra ryska truppflyttningar och ge kontinuerlig bevakning av krisen. Den digitala ID-lagringen i appen används för att underlätta flyktingars rörelser och evakueringar till andra länder.

Sverige är medlem i EU och Nato, där det ställs krav på interoperabilitet mellan system i olika länder. Hälso- och sjukvården, socialförsäkringssystemet och transportsystemet behöver fungera både inom landet och över internationella gränser under en kris som covid-19-pandemin eller i en krigssituation som den i Ukraina. Förmågan till interoperabilitet bygger i grunden på förmågan att dela data mellan system och att koppla ihop processer över organisationsgränserna, vilket är kärnan i Ena. Men om Ena ska kunna spela den roll som motsvarande digital infrastruktur har i Ukraina, behöver både anslutningen till och användningen av befintliga tjänster öka, ytterligare funktionalitet tillkomma samt robustheten öka.

---

⁵⁷ Finansdepartementet, Erik Slottner i samtal med näringslivet om digital infrastruktur och nationell säkerhet, Regeringen, (2024), <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/11/erik-slottner-i-samtal-med-naringslivet-om-digital-infrastruktur-och-nationell-sakerhet/>, läst 2025-01-09.

⁵⁸ Digg, Covidbevis – en biljett till samhället - Rapport om utvecklingen av covidbevis Uppdrag att vara projektledare för utvecklingen av en digital infrastruktur för vaccinationsintyg, (2023), <https://www.digg.se/download/18.129a4fef1939e2e1c1f2517e/1707844159423/Final-Rapport%20Covidbevis%20slutversion.pdf>, läst 2025-01-09.

⁵⁹ Tillväxtverket, Näringslivet under Covid-19, pandemins första år - Utvecklingen av företag med stöd för korttidsarbete 2020 och åren dessförinnan, (2022), <https://tillvaxtverket.se/download/18.6855bfcf184896002ffc9a/1668765936312/N%C3%A4ringslivet%20under%20Covid-19%20pandemins%20f%C3%B6rsta%20%C3%A5r.pdf>, läst 2025-01-09.

⁶⁰ MSB, Erfarenheter från Ukraina Lärdomar för det civila försvaret Slutredovisning av regeringsuppdrag Fö2023/01325, (2024), <https://www.msb.se/sv/publikationer/erfarenheter-fran-ukraina--lardomar-for-det-civila-forsvaret.-slutredovisning-av-regeringsuppdrag-fo202301325/>, läst 2025-01-28

⁶¹ Ukraina, Digital country, (2025), <https://ukraine.ua/invest-trade/digitalization/> läst 2025-01-21

5.5.1 Beredkapssektorer och cybersäkerhet

Inom cyberområdet befinner sig Sverige sedan många år i ett tillstånd av konflikt, med både statliga och icke-statliga angripare som regelbundet utför angrepp på samhällsviktiga tjänster⁶². Därför krävs en hög förmåga att skydda samhällsviktiga system från angrepp⁶³.

Digg är en beredkapsmyndighet som ingår i beredkapssektorn försörjning av grunddata. Ena som nationell digital infrastruktur har även kopplingar till beredkapssektorn elektronisk kommunikation och post.

Inom totalförsvaret och cybersäkerhet har det under de senaste åren skett en omfattande regelutveckling till följd av säkerhetsläget. I EU har två nya direktiv inom cyberområdet börjat gälla under 2024. Direktiv om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå⁶⁴ (NIS2-direktivet) och direktiv om kritiska entiteters motståndskraft⁶⁵ (CER-direktivet). De implementeras i Sverige genom en ny cybersäkerhetslag⁶⁶ som förväntas träda i kraft under 2025. Regleringen inom totalförsvaret och cybersäkerhet påverkar Ena på flera sätt.

Som en nationell digital infrastruktur tillhandahåller Ena systemstöd till samhällsviktig verksamhet inom samtliga beredkapssektorer. Det är viktigt att öka medvetenheten om vilka förmågor den nationella digitala infrastrukturen kan tillföra totalförsvaret, även i andra beredkapssektorer än försörjning av grunddata.

De nya direktiven och lagstiftningen inom cybersäkerhet ökar kraven på digital robusthet och resiliens inom Ena. Men tjänsterna inom Ena används brett inom statliga myndigheter, regioner och kommuner som behöver stärka sina egna system och processer. Det ställer krav på att Digg och Ena kan svara upp mot ökade krav från anslutna aktörer och användare, samt en möjlighet för Digg att bidra till ett effektivare förebyggande arbete inom cybersäkerhet i samarbete med andra myndigheter. Särskilt för mindre organisationer, som inte själva har kapacitet att möta samtliga krav på cybersäkerhet, kommer den nationella förmågan som finns inom Ena att bidra till stärkt säkerhet och resiliens.

---

⁶² Säkerhetspolisen, *Säkerhetspolisens årsbok 2023–2024*, (2024), <https://sakerhetspolisen.se/download/18.5cb30b118d1e95affec37/1708502268494/L%C3%A4gesbild%202023-2024.pdf>, läst 2025-01-09.

⁶³ Regeringen, *Nationell säkerhetsstrategi, Skr. 2023/24:163*, (2024), <https://www.regeringen.se/contentassets/125593e4516a49ce9b9ab942f49cca8d/232416300webb.pdf>, läst 2025-01-09.

⁶⁴ MSB, *Det här är NIS2-direktivet*, (2024), <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/informationssakerhet-cybersakerhet-och-sakra-kommunikationer/krav-och-regler-inom-informationssakerhet-och-cybersakerhet/nis-direktivet/det-har-ar-nis2-direktivet/>, läst 2025-01-09.

⁶⁵ MSB, *EU och arbetet med att stärka motståndskraften i samhällsviktig verksamhet*, (2023), <https://www.msb.se/sv/om-msb/internationella-samarbeten/eu-samarbete/eu-och-skydd-av-samhallsviktig-verksamhet/>, läst 2025-01-09.

⁶⁶ Utredningen om genomförande av NIS2- och CER-direktiven, *SOU 2024:18 Nya regler om cybersäkerhet, delbetänkande*, (2024), <https://www.regeringen.se/contentassets/1e56bf5cad214fc78eb80d91c11cccb6/nya-regler-om-cybersakerhet-sou-202418.pdf>, läst 2025-01-09.

Ena har i andra sammanhang kunnat bidra till att EU-reglering implementerats på ett effektivt sätt, till exempel i samband med covidbevisen, och det är viktigt att ta tillvara den möjligheten även i samband med den omfattande nya regleringen inom cybersäkerhet.

5.5.2 Förslag till åtgärder för att stärka samhällets digitala robusthet

Digg har en viktig roll att i samspel med aktörer inom offentlig sektor stärka den digitala robustheten. Erfarenheterna från Ukraina⁶⁷ visar på betydelsen av samarbeten och informationsdelning både mellan offentliga aktörer och privat näringsliv, vilket kraftigt främjar innovation och att stärka de digitala förmågorna. Erfarenheterna från Ukraina pekar också på arkitekturens betydelse där en modulär uppbyggnad, redundans i alla delar och en distribuerad tillgång till data minskar sårbarheten, något som varit en utgångspunkt för Ena sedan start.

Inom ramen för Enas årliga planeringsarbete framåt ska även behoven inom totalförsvaret fångas in. Behoven kan exempelvis omfatta:

- krav på befintliga tjänsters tillgänglighet och användbarhet,
- nya lösningar som stärker den digitala robustheten,
- ytterligare krav på tillgänglighet och kvalitet på grunddata.

I den strategiska färdplanen ingår åtgärder för att samlat stärka den digitala robustheten inom Ena.

I utvecklingen av en medborgarapp (avsnitt 5.2) ingår funktionalitet som är av stor betydelse för totalförsvaret, som krisinformation och hantering av identitet och behörighet.

Inom ramen för anslutning och innovation (se avsnitt 5.4) föreslås ett labb för säkerhets- och robusthetstestning, där aktörer kan testa hur digitala lösningar inom Ena kan möta totalförsvarets krav.

Kommuner och andra aktörer inom offentlig sektor omfattas av den växande regleringen inom totalförsvaret och cybersäkerhet. Regleringen ställer krav på liknande skyddsåtgärder, där Ena kan underlätta implementeringen av nya eller ändrade processer inom offentlig sektor. Den särskilda kompetens som utvecklats inom Digg avseende förvaltningsgemensamma verksamhetsprocesser (avsnitt 5.3) möjliggör en betydligt högre effektivitet i införandet av nya och förändrade processer med utgångspunkt i totalförsvarets behov.

5.6 Sammanställning av förflyttningar

Den strategiska färdplanen för Ena 2030 är indelad i nio områden med strategiska förflyttningar för nationell digital infrastruktur. Nedan beskrivs dessa områden kortfattat.

---

⁶⁷ Observer Research Foundation, *Technology Lessons from the Ukraine Crisis*, (2022), <https://www.orfonline.org/expert-speak/technology-lessons-from-the-ukraine-crisis>, läst 2025-01-09.

Medborgarapp: Utveckla en app som ger ett samlat digitalt möte mellan offentliga aktörer och enskilda. Appen utgör ett möjligt gränssnitt för offentliga aktörers tjänster och information. Tänkt tjänster inom Ena är bland annat Digital post, Digital identitetsplånbok och Mina ombud.

Anslutning och innovation: Utveckla en plattform för effektiv anslutning och innovation med koppling till Ena, med anslutnings- och interoperabilitetslabb, AI- och datalabb, säkerhets- och robusthetstestning och utforskande innovation för nya lösningar inom Ena.

Mina ombud: Utveckla ny funktionalitet för Mina ombud för att digitalt kontrollera och bevisa ett ställföreträdarskap (gode män och förvaltare).

Digital identitetsplånbok: Införande av digital identitetsplånbok i enlighet med EU-reglering, vilket möjliggör säker hantering av individers data och dokument.

Interoperabilitet vid datadelning: Förslagen om lag och förordning om den offentliga förvaltningens interoperabilitet bör genomföras.

Förvaltningsgemensamma verksamhetsprocesser: Utökad organisatorisk interoperabilitet möjliggör en tydlig effektivisering av offentlig sektor och betydande besparingar, i första hand inom områdena tillsyn, tillståndsgivning och transferering.

Digital post 2.0: Ny plattform för digital post med dubbelriktad kommunikation och central lagring, samt stärkt digital robusthet.

Identitet och behörighet: Etablera en nationell, skalbar och effektiv sektorsövergripande modell för identitets- och behörighetshantering.

Samordna Ena: Stärkt styr- och förvaltningsmodell i som ger en samlad förmågehöjning avseende digitaliseringen av offentlig sektor och digital robusthet och resiliens. I denna förflyttning finns även de förflyttningar som krävs för att implementera en ny finansieringsmodell och rättsliga förflyttningar.

5.7 Sammanställning av kostnader och nyttor

Färdplanen innebär en strategisk förflyttning av den nationella digitala infrastrukturen. På sikt förväntas realiseringen av den strategiska färdplanen leda till samhällsekonomiska nyttor och realiserbara besparingar inom offentlig sektor och för enskilda. Kostnaderna som beskrivs i detta avsnitt är att betrakta som nya kostnader, det vill säga att de följer av de förflyttningar som beskrivs i den strategiska färdplanen. Utöver dessa tillkommer kostnader för förvaltning av befintlig infrastruktur.

5.7.1 Investeringarkostnader för den strategiska färdplanen

Sammantaget förväntas den strategiska förflyttningen innebära kostnader mellan **cirka 200 – 290 miljoner kronor per år** (Se Finansieringsbilagan för en mer detaljerad redovisning av samlade kostnader och nyttor). För att finansiera den strategiska förflyttningen krävs att medel omfördelas inom statsbudgeten så att de realiserbara besparingar som Ena ger upphov till kan finansiera dess

utveckling (se avsnitt 4.2.4). Realiserbara besparingar från enbart Förvaltningsgemensamma verksamhetsprocesser (en lösning för digitalisering) samt tjänsten Digital post 2.0 förväntas kunna finansiera en betydande del av den strategiska förflyttningen, medan avgiftsfinansiering på sikt kan finansiera övrig del (se avsnitt 4.2.4 samt Finansieringsbilagan). Det är dock avgörande att de anslagsmedel som utgör befintliga ramar för den nationella digitala infrastrukturen och satsningar fortsatt finansierar Ena då dessa utgör basen för att de olika lösningarna ska kunna tillhandahållas.

Kostnaderna i nedanstående tabell fördelas efter finansieringsmodellens tre områden (se avsnitt 4.2.3): *Samordna Ena*, *Digitala tjänster och andra digitala lösningar* och *Interoperabilitetslösningar och lösningar för digitalisering*. Detta för att kunna skilja ut huvudregel för finansieringen och stärka transparensen i finansieringen av Ena. Indelningen i områden underlättar också förslaget om att Digg får i uppgift att fortlöpande föra en förteckning över vilka lösningar som ingår i den nationella digitala infrastrukturen (se avsnitt 6). I bilaga till denna rapport finns en mer detaljerad sammanställning av färdplanens kostnader.

Område	2026	2027	2028	2029	2030
Digitala tjänster och andra digitala lösningar	97	160	150	170	131
Interoperabilitetslösningar och lösningar för digitalisering	86	126	113	111	106
Samordna Ena	11	12	15	11	11
Total	194	298	278	292	248

Tabell 1 Kostnader för Enas strategiska färdplan, miljoner kronor.

De kostnader som anges i tabellen omfattar endast investeringar för den närmaste perioden fram till 2030. Det ska inte tolkas som att arbetet med den nationella digitala infrastrukturen avslutas därefter. Det är dock svårt att förutse och estimerar kostnaderna för en längre tidsperiod, eftersom dessa till stor del beror på framtida utveckling och krav från såväl nationell som internationell nivå.

Kostnaderna delas även upp i följande faser:

- **Utforskande** – fas för tidig analys och utredning för hur utvecklingen bör göras, vilka förutsättningar och resurser som behövs.
- **Utveckling** – fas där lösningen utformas, och omfattar exempelvis anslutnings-, anpassnings- och införandekostnader samt utbildnings- och marknadsföringskostnader.
- **Förvaltning och vidareutveckling** – fas med driftskostnader i form av exempelvis licenser, support och livscykelhantering samt utbildnings- och marknadsföringskostnader.

	2026	2027	2028	2029	2030
Utforskande	29	20	5	5	5
Utveckling	139	151	95	102	31
Förvaltning och vidareutveckling	26	127	178	185	212
Total	194	298	278	292	248

Tabell 2 Kostnader fördelade efter faser, miljoner kronor.

5.7.2 Nyttor som följer av den strategiska färdplanen

Målet med de strategiska förflyttningarna i färdplanen, är att bidra till att skapa effektiviseringar och samhällsnytta med hjälp av robusta digitala lösningar, ökad datadelning och lösningar för

digitalisering. En betydande del av dessa nyttor som följer av att genomföra färdplanen är kvalitativa, det vill säga att de är svåra att kvantifiera. Detta handlar exempelvis om ökad robusthet, inte minst säkerhet och trygghet i tillgänglighet till digitala data och information. Det ger i sin tur andra kvalitativa nyttor som till exempel att förtroendet för offentlig sektor stärks, att Sverige når bättre resultat i internationella mätningar inom digitaliseringsområdet, samt att rättssäkerheten i handläggningsprocesserna stärks.

Realiserbara besparingar är svåra att på förhand beräkna, varför det är nödvändigt att Digg löpande följer upp realiserade besparingar inom statsförvaltningen och redovisar till regeringen (se avsnitt 4.2.4 och Finansieringsbilagan). Realiserbara besparingar uppnås när Ena leder till effektiviseringar form av till exempel minskade it-kostnader eller personalkostnader. Exempel på kvantitativa nyttor är minskade portokostnader som följd av ökad digitalisering av postgång, eller effektiviserad handläggning som följd av förvaltningsgemensamma verksamhetsprocesser⁶⁸. Ett ytterligare exempel är en effektiviserad process för intygstjänster inom hälso- och sjukvården, som i delar kommer att bygga på interoperabilitetslösningar och lösningar från Ena. Här förväntas tids- och kostnadsbesparingar motsvarande mellan 750 och 1 250 miljoner kronor per år.⁶⁹

6 Rättslig färdplan

6.1 Inledning

En central del av vårt uppdrag är att identifiera behov av författningsändringar i strategiskt viktiga digitaliseringsinitiativ. Vi föreslår därför en rättslig färdplan som stödjer färdplanen för Ena och de olika förmågor som den offentliga sektorn ska kunna uppnå med stöd av Enas olika lösningar.

Ena bygger på idén om att staten behöver och ska tillhandahålla vissa grundläggande lösningar som tillgodoser de behov som är gemensamma för offentliga aktörer i deras datadelning och digitalisering. Detta utgör det statliga åtagandet för nationell digital infrastruktur. Det statliga åtagandet avseende nationell digital infrastruktur är dock otydligt rättsligt reglerat. Den rättsliga reglering som finns för Ena idag finns närmast i 1 § Diggs instruktion som reglerar att myndigheten ansvarar för den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen enligt 3–5 §§⁷⁰ i Diggs

---

⁶⁸ En försiktig uppskattning av antalet tillståndsärenden inom statliga förvaltningsmyndigheter är 2 miljoner ärenden per år. Den genomsnittliga kostnaden per ärende beräknades till 10 000 kronor. Om en gemensam process för hantering av dessa ärenden införs och kostnaden per ärende minskas med 1 %, skulle detta ge en årlig besparing på 200 miljoner kronor.

⁶⁹ E-hälsomyndigheten, *Uppdrag att genomföra en förstudie om en sammanhållen intygshantering inom hälso- och sjukvård och omsorgen, Slutredovisning*, (2024), https://www.ehalsomyndigheten.se/globalassets/ehm/3_om-oss/rapporter/rapporter_regeringsuppdrag/rapporter_sammanhallen_intygshantering/forstudie-sammanhallen-intygshantering_.pdf, läst 2025-01-09.

⁷⁰ Av 3-5 §§ förordning (2018:1486) med instruktion för Myndigheten för digital förvaltning följer i korthet bland annat ansvar för tillgång till infrastruktur och tjänster för elektronisk identifiering och underskrift, de svenska förbindelsepunkterna för gränsöverskridande elektronisk identifiering, ansvar för förvaltningsgemensam digital infrastruktur för säker digital kommunikation, att främja användningen av den

instruktion. Vad ansvaret för den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen innebär, utöver att ansvara för de olika delarna som regleras i 3–5 §§ framgår inte av instruktionen.

Behovet av ett samlat grepp och en tydligare nationell styrning av digital infrastruktur har lyfts fram i flera sammanhang.^{71 72 73} Utredningen *En reform för datadelning* menar att den bristande styrningen av digitaliseringen har lett till att utvecklingen av digitaliseringen, och särskilt datadelningen, inte sker på ett likformigt eller standardiserat vis.⁷⁴ Regeringen har också uttryckt behoven av tydligare nationell styrning i propositionen till auktorisationsystem, där man konstaterar att bristen på förvaltningsgemensamma digitala lösningar har lett till myndighetsspecifika lösningar, som skiljer sig från varandra. Detta har resulterat i en ineffektiv ordning för den offentliga sektorn som helhet.⁷⁵

Digg föreslår en stegvis rättslig förflyttning där Ena regleras genom en förordning om nationell digital infrastruktur. Dessutom ser vi ett behov av att lag och förordning om den offentliga förvaltningens interoperabilitet, i enlighet med förslagen i *En reform för datadelning*⁷⁶ genomförs och att det sker fortsatt rättsutveckling för Enas digitala tjänster.

6.2 En ny förordning om nationell digital infrastruktur

Det statliga åtagandet, att hålla en nationell digital infrastruktur för att tillgodose behov hos offentliga aktörer och enskilda behöver ha en tydlig normmässig förankring. För att genomföra den rättsliga förflyttning som Digg ser som nödvändig för infrastrukturens utveckling och för den offentliga sektorns datadelning och digitalisering föreslår Digg därför en förordning som ska reglera Ena. Förordningspromemorian *Ny förordning om nationell digital infrastruktur* utgör bilaga till denna rapport.

Den föreslagna förordningen bildar ett ramverk för infrastrukturen och dess ingående delar, och kompletterar därigenom befintlig och kommande reglering som styr statliga myndigheters

---

myndighetsgemensamma infrastrukturen för digital post, samordna frågor om gemensamma standarder m.m., främja elektroniska inköpsprocesser, stöd och information avseende elektroniska fakturor m.m.

⁷¹ IT-standardiseringsutredningen, *SOU 2007:47 Den osynliga infrastrukturen – om förbättrad samordning av offentlig IT-standardisering*, Regeringen, (2007), <https://www.regeringen.se/contentassets/530bdb9a9cb24030be0e2b8b4347e22f/den-osynliga-infrastrukturen---om-forbatttrad-samordning-av-offentlig-it-standardisering-hela-dokumentet-sou-200747/>, läst 2025-01-09.

⁷² Uppgiftslämnarutredningen, *SOU 2013:80 Ett minskat och förenklat uppgiftslämnande för företagen*, Regeringen, (2013), <https://www.regeringen.se/contentassets/8e736ced3ee64a49a81ca5160cabcc51/ett-minskat-och-forenklat-uppgiftslamnande-for-foretagen-sou-201380/>, läst 2025-01-09.

⁷³ Statskontoret, *Myndighetsanalys av Myndigheten för digital förvaltning (Digg) 2023:18 kapitel 1.4*.

⁷⁴ Utredningen om interoperabilitet vid datadelning, *SOU 2023:96 En reform för datadelning* s. 197 f.

⁷⁵ Regeringen, *Auktorisationsystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering och digital post Prop. 2023/24:6 s. 16*, <https://www.regeringen.se/contentassets/d86c8d84062b4a85a0ccb1461a59d2a8/auktorisationsystem-i-fraga-om-tjanster-for-elektronisk-identifiering-och-digital-post-prop.-2023246.pdf>, läst 2025-01-09.

⁷⁶ Utredningen om interoperabilitet vid datadelning, *SOU 2023:96 En reform för datadelning*.

tillhandahållande av gemensamma lösningar. Förordningen reglerar också att Ena ska vara utgångspunkten när statliga myndigheter tillhandahåller egna digitala lösningar.

Den föreslagna förordningen reglerar även Diggs ansvar för övergripande samordning, planering och utveckling av infrastrukturen, så som framgår av avsnitt 4. Förordningen förtydligar det ansvar som Digg har att som ansvarig för infrastrukturen beakta totalförsvarsperspektivet vid planering och utveckling av infrastrukturen. Med förordningen får Digg ansvar att årligen rapportera de behov av utveckling som myndigheten har identifierat till regeringen. I och med att förordningen antas bör Diggs instruktion ändras så att 1 § avser ansvaret för nationell digital infrastruktur.

6.2.1 Fortsatt behov av reglering av sektorsvisa digitala infrastrukturer

Den föreslagna förordningen om nationell digital infrastruktur avser reglera digital infrastruktur på förvaltningsgemensam nivå. Inom olika sektorer finns emellertid en rad olika behov som är unika för dessa sektorer, som exempelvis inom området för hälsa, vård och omsorg. Digg anser att de behov som är gemensamma för offentlig sektor ska omhändertas genom lösningar i Ena, medan behov som är specifika för vissa sektorer ska omhändertas inom dessa sektorer.

Det kan därför finnas behov av rättslig reglering även av digital infrastruktur som tillhandahålls på sektoriell nivå. Samma behov har lyfts i utredningen En reform för datadelning.⁷⁷ Genom att ansvaret för sektorsspecifika infrastrukturer förtydligas för olika sektorer, kan det också förtydligas hur samordning ska ske mellan den sektorsspecifika nivån och den förvaltningsgemensamma nivån, det vill säga Ena.

6.2.2 Det offentliga åtagandet och gränsdragning mot privata aktörers lösningar

Den föreslagna regleringen tar sikte på den offentliga nationella digitala infrastrukturen, och utgångspunkten är att digitala lösningar inom den tillhandahålls av statliga myndigheter. Detta hindrar givetvis inte att privata aktörer bygger lösningar som utgår från, eller bygger på, lösningar som tillhandahålls inom ramen för Ena, för att skapa enklare medborgarmöten till exempel. Som exempel kan här nämnas de privata leverantörer av brevlådor som bygger på infrastrukturen för digital post.⁷⁸

Vilka lösningar inom Ena som faktiskt tillhandahålls av Digg och andra statliga myndigheter kommer att utvecklas över tid utifrån de behov som finns. Huruvida dessa behov ska tillgodoses av statliga myndigheter eller av privata eller andra aktörer, måste avgöras från fall till fall. Digg anser att det för respektive lösning som ska inrättas i Sverige ska göras konkurrensrättsliga överväganden för att analysera och precisera omfattningen av det offentliga åtagandet i förhållande till de privata

---

⁷⁷ Utredningen om interoperabilitet vid datadelning, *SOU 2023:96 En reform för datadelning*.

⁷⁸ Finansdepartementet, *Förordning (2018:357) om myndighetsgemensam infrastruktur för digital post*, Riksdagen, (2023), https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2018357-om-myndighetsgemensam_sfs-2018-357/, läst 2025-01-16.

aktörernas roll, där aspekter som säkerhet, redundans, robusthet, tillgänglighet och totalförsvaret ska vägas in.

Vad gäller privata aktörers möjlighet att tillhandahålla lösningar för datadelning och digitalisering till offentliga aktörer, i likhet med lösningar inom Ena, finns flera rättsliga modeller idag som möjliggör granskning för att säkerställa nivå av säkerhet och kvalitet med mera, till exempel krav på och granskning av leverantörer av e-legitimationer och digitala brevlådor. I och med inrättandet av digitala plånböcker skapas mekanismer för certifiering av privata leverantörers plånböcker, som tillhandahålls jämte plånböcker tillhandahållna av statliga aktörer. I det kommande auktorisationssystemet inrättas mekanismer för att granska och besluta om godkännande av privata leverantörers digitala brevlådor och e-legitimationer. Enligt Diggs uppfattning kan dessa modeller återanvändas för att möjliggöra höga nivåer av säkerhet i lösningar som den offentliga sektorn använder sig av för datadelning och digitalisering, utan att hämma eller snedvrider konkurrensen.

6.3 Rättslig reglering av Enas ingående delar

I förordningen som vi föreslår ska ramverket för styrningen av infrastrukturen regleras, men inte ansvaret för att tillhandahålla olika lösningar inom Ena. Detta ansvar kommer även i fortsättningen att framgå av annan författning, så som i en myndighets instruktion eller i specialreglering. I detta avsnitt beskriver vi behov av fortsatt rättsutveckling för Enas ingående delar.

6.3.1 Digitala lösningar inom Ena

Idag finns regleringen av ansvar för de olika digitala lösningar som tillhandahålls inom Ena i både instruktion och i specialreglering. Som exempel kan nämnas *Säker digital kommunikation*, för vilken ansvar följer av Diggs instruktion⁷⁹, infrastrukturen för digital post, för vilken ansvar följer av en egen förordning⁸⁰, metadataförteckning över data som är tillgänglig för vidareutnyttjande, för vilken ansvar följer av Diggs instruktion⁸¹ och Mina ombud som regleras i Bolagsverkets regleringsbrev.⁸²

Vid inrättande och införande av nya digitala lösningar, så som system och tjänster, som ska införas för att tillgodose behov hos offentliga aktörer eller hos enskilda, krävs inte sällan att det uttryckligen följer av författning för att en myndighet ska tillhandahålla den digitala lösningen. Detta innebär att i takt med att Ena utvecklas och nya digitala lösningar ska införas, kommer det att krävas rättsutveckling. Som exempel kan nämnas att *Medborgarmötet* (se avsnitt 5.2) på sikt kan kräva rättslig reglering.

---

⁷⁹ Finansdepartementet, *Förordning (2018:1486) med instruktion för Myndigheten för digital förvaltning*, Riksdagen, (2024), https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20181486-med-instruktion-for_sfs-2018-1486/, läst 2025-01-16.

⁸⁰ Finansdepartementet, *Förordning (2018:357) om myndighetsgemensam infrastruktur för digital post*.

⁸¹ Finansdepartementet, *Förordning (2018:1486) med instruktion för Myndigheten för digital förvaltning 6 a §*.

⁸² Klimat- och näringslivsdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Bolagsverket*, ESV, (2024), <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=24985>, läst 2025-01-16.

En viktig del av förvaltningen av Ena är Diggs ansvar att hemställa till regeringen när myndigheten har identifierat behov av rättsutveckling för att kunna tillhandahålla en digital lösning som behövs inom infrastrukturen, exempelvis inom ramen för den årliga rapporteringen som ska ske enligt den förordning som vi föreslår, eller inom ramen för Diggs instruktionsenliga uppgift att bistå regeringen med underlag för utvecklingen av digitaliseringen av den offentliga förvaltningen.⁸³ Även andra statliga myndigheter kan givetvis hemställa om behov av rättsutveckling.

I framtiden kan det vara att föredra att samla all reglering om infrastrukturens ingående delar i en och samma författning, exempelvis i en lag och en förordning. En sådan reglering skulle möjliggöra skalbarhet och det blir enklare att införa ny reglering för nya digitala lösningar där det behövs, och en gemensam reglering om informationshantering. En sammanhållen reglering skulle också möjliggöra styrning genom myndighetsföreskrifter avseende de digitala lösningarna. Sådan styrning skulle kunna avse interoperabilitet, kvalitet och eventuellt säkerhet, i den mån det inte redan följer av andra författningar.

Slutligen ser Digg behov av rättsutveckling för att kunna ta ut avgifter för användning av de digitala tjänsterna som tillhandahålls inom Ena. Digg saknar idag rättsliga förutsättningar för att ta ut sådana avgifter för digitala tjänster, samtidigt är det en förutsättning för den långsiktiga finansieringen av infrastrukturen. Detta behöver utredas vidare i ett nästa steg.

6.3.2 Lag och förordning om den offentliga förvaltningens interoperabilitet ska införas

En förutsättning för att åstadkomma de förslag som läggs i denna rapport är att de förslag som lämnades av utredningen Interoperabilitet vid datadelning genomförs.⁸⁴ Genom förslagen kan flera av de interoperabilitetslösningar som tillhandahålls inom Ena bli obligatoriska för den offentliga förvaltningen att använda och därigenom uppnås en högre nivå av interoperabilitet vid datadelning inom och med den offentliga förvaltningen, en nödvändighet för att den offentliga förvaltningen ska kunna utföra sin verksamhet på ett säkert och effektivt sätt.

Enligt Diggs synsätt utgör den föreslagna lagstiftningen om den offentliga förvaltningens interoperabilitet en viktig del av författningsregleringen av den nationella digitala infrastrukturen på totalen. Den föreslagna lagen och förordningen reglerar interoperabilitetslösningar inom Ena, och utgör därmed en sådan författningsreglering som vår föreslagna förordning pekar på.

Enligt förslagen ska en ny lag och förordning om den offentliga förvaltningens interoperabilitet införas. Lagen och förordningen bildar en skyldighet för offentlig förvaltning att tillämpa så kallade nationella interoperabilitetslösningar när den tillhandahåller eller tar del av data.

De nationella interoperabilitetslösningarna är interoperabilitetslösningar som är gemensamma för offentlig förvaltning och utgörs av återanvändbara resurser som avser rättsliga, organisatoriska, semantiska eller tekniska krav, såsom konceptuella ramverk, riktlinjer, referensarkitekturer,

---

⁸³ Finansdepartementet, *Förordning (2018:1486) med instruktion för Myndigheten för digital förvaltning* 2 §.

⁸⁴ Utredningen om interoperabilitet vid datadelning, *SOU 2023:96 En reform för datadelning*.

tekniska specifikationer, standarder, tjänster och applikationer, samt dokumenterade tekniska komponenter, såsom källkod, som syftar till att uppnå interoperabilitet vid datadelning.

Lagen och förordningen som föreslås i *En reform för datadelning* kommer att göra det möjligt för Digg att meddela föreskrifter om flera av de interoperabilitetslösningar som finns inom Ena, vilket innebär att offentlig förvaltning då kommer att behöva använda Enas interoperabilitetslösningar när de tillhandahåller eller tar del av data. Det bör också vara möjligt att meddela föreskrifter som avser *formerna för hur vissa digitala tjänster inom Ena används*, så som specifikationer för informationsutbytesformat eller för gränssnitt, när dessa tjänster innebär att tillhandahålla eller ta del av data. Lagstiftningen ger emellertid enligt utredningen inte något stöd för att meddela föreskrifter om obligatorisk användning av Enas digitala tjänster.⁸⁵

6.4 Förflyttning för offentliga aktörer

Digitalisering och datadelning är ett sätt för offentliga aktörer att effektivisera utförandet av sina kärnuppdrag och för att möta enskildas berättigade förväntningar på digital service. Att digitalisera och dela data med användning av gemensamma lösningar ska vara utgångspunkten för offentliga aktörer. Som exempel kan här nämnas att statliga myndigheter redan omfattas av skyldigheten att utveckla sina verksamheter och att verka för att genom samarbete med myndigheter och andra ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda samt för staten som helhet samt att hushålla med statens medel.⁸⁶ Att offentliga aktörer ska kunna dela information interoperabelt med varandra framgår redan implicit av det grundläggande regelverket för myndigheternas verksamhet och informationshantering.⁸⁷

Vi menar att det krävs ett antal rättsliga förflyttningar i Sverige: dels för att aktivt styra offentliga aktörer mot datadelning och digitalisering, dels för att undanröja vissa rättsliga hinder som finns för detta. De rättsområden som vi nedan redogör för är allmänt hållna och det är inte alltid möjligt att göra en fullständig översyn och genomföra stora, genomgripande förändringar.

Ett sätt att åstadkomma ändamålsenlig rättsutveckling för datadelning och digitalisering kan vara att knyta utvecklingen till specifika områden som är prioriterade, i likhet med hur EU har infört det tekniska systemet för bevisutbyte inom SDG.⁸⁸ I Sverige kan prioriterade områden exempelvis vara att den offentliga sektorn ska möjliggöra enkla och smidiga myndighetskontakter genom digitala

---

⁸⁵ Utredningen om interoperabilitet vid datadelning, *SOU 2023:96 En reform för datadelning* s. 217–218 och s. 256.

⁸⁶ Finansdepartementet, *Myndighetsförordning (2007:515) 3 och 6 §§*, Riksdagen, (2007), https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/myndighetsforordning-2007515_sfs-2007-515/, läst 2025-01-16.

⁸⁷ Utredningen om interoperabilitet vid datadelning, *SOU 2023:96 En reform för datadelning* s. 263.

⁸⁸ Europeiska kommissionen, *Genomförandeförordning (EU) 2022/1463 av den 5 augusti 2022 om fastställande av tekniska och operativa specifikationer för det tekniska systemet för gränsoverskridande automatiskt utbyte av bevis och tillämpning av engångsprincipen i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1724*, Europeiska unionens officiella tidning, (2022), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R1463>, läst 2025-01-16.

medborgarmöten. När ett sådant område är prioriterat kan regeringen välja att aktivt styra offentliga aktörer mot detta och simultant undanröja rättsliga hinder som finns för den önskade utvecklingen.

6.4.1 Offentliga aktörers användning av digital infrastruktur

Användningen av Ena behöver öka för att fullt ut ta till vara den nytta som gemensamma lösningar kan ge. Digg ser att det på sikt kan det krävas reglering om obligatorisk anslutning och användning av digitala tjänster inom Ena. Ett viktigt perspektiv här är emellertid att inte enbart tala om obligatorisk anslutning eller användning, utan snarare vilka förmågor som offentliga aktörer bör ha avseende digitalisering och datadelning. Den färdplan som Digg har tagit fram för Enas utveckling tar sin utgångspunkt i att offentliga aktörer ska uppnå ett antal förmågor, det vill säga vad den offentliga sektorn ska kunna göra. Det handlar bland annat om att möjliggöra att den offentliga sektorn ska kunna kommunicera digitalt inom offentlig sektor och med enskilda, att möjliggöra enkla digitala medborgarmöten inbegripet enkel ärendeåterkoppling, att erbjuda digital identifiering och behörighetshantering, att möjliggöra digital ombudshantering och förmåga att dela data interoperabelt. Utgångspunkten är att dessa förmågor, i så stor utsträckning som det är möjligt och nödvändigt, möjliggörs genom användning av Ena.

6.4.2 God datamognad

För att åstadkomma säker, effektiv och ändamålsenlig digitalisering och datadelning hos offentliga aktörer krävs också att dessa aktörer själva har god datamognad och kan använda data som strategisk resurs i sina organisationer. AI-kommissionen har i sin färdplan föreslagit att ett krav på modern datahantering för offentliga aktörer ska framgå av författning, inklusive krav på att upprätta en dataplan.⁸⁹ Till viss del kommer god datamognad att följa av den styrning som Digg kan ge avseende datadelning om förslaget till lag och förordning om den offentliga förvaltningens interoperabilitet⁹⁰ genomförs, men Digg bedömer att mer långtgående styrning av offentliga aktörers datamognad kommer att krävas.

6.4.3 Modernisering av registerförfattningar

Registerförfattningarna som styr myndigheternas informationshantering utgör ett hinder för ändamålsenlig digitalisering och datadelning. Digitaliseringsrättsutredningen⁹¹, utredningen om interoperabilitet vid datadelning⁹², Esam⁹³ och AI-kommissionen⁹⁴ har samtliga identifierat att

---

⁸⁹ AI-kommissionen, *AI-kommissionens Färdplan för Sverige*, Regeringen, (2024), <https://regeringen.se/contentassets/11431c781ff746b3b7a49312fa4de624/ai-kommissionens-fardplan-for-sverige.pdf>, läst 2025-01-15.

⁹⁰ Utredningen om interoperabilitet vid datadelning, *SOU 2023:96 En reform för datadelning* s. 32–34.

⁹¹ Digitaliseringsrättsutredningen, *SOU 2018:25 Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering*, s. 466, Regeringen, (2018), <https://www.regeringen.se/contentassets/e9a0044c745c4c9ca84fef309feafd76/juridik-som-stod-for-forvaltningens-digitalisering-sou-201825.pdf>, läst 2025-01-16.

⁹² Utredningen om interoperabilitet vid datadelning, *SOU 2023:96 En reform för datadelning* s. 253f.

⁹³ eSam, *En modern registerförfattning*, (2022), <https://www.esamverka.se/download/18.2191f2561817fd04d7c4fe6c/1656583915057/ES2022-06%20Promemoria%20En%20modern%20registerf%C3%B6rfattning.pdf>, läst 2025-01-16.

⁹⁴ AI-kommissionen, *AI-kommissionens Färdplan för Sverige* s. 39.

registerförfattningarna utgör hinder. Digg delar denna uppfattning och anser att det bör ske en metodisk genomgång av registerförfattningarna i syfte att undanröja de rättsliga hinder för digitalisering och datadelning som de medför idag. Vidare bör det övervägas att införa rättslig reglering som möjliggör för offentliga aktörer att behandla personuppgifter vid användning av ny teknik, och vid digital service till enskilda, givetvis under förutsättning att skyddet för personuppgifter upprätthålls.

6.4.4 Aktiv informationsförsörjning

Offentliga aktörer inom Sverige innehar data av god kvalitet som kan göra nytta utanför den offentliga sektorn när den kan vidareutnyttjas. EU:s ambition är att offentlig sektors data ska kunna komma till nytta utanför den offentliga sektorn, och kunna användas bland annat i produkter, tjänster, innovation och artificiell intelligens. Detta regleras i lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data och i EU:s dataförvaltningsförordning och avser data som delas både öppet och kontrollerat.⁹⁵ De standarder, specifikationer och vägledningar som tillhandahålls inom Ena idag utgör en viktig del i att ge stöd för att öka den offentliga sektorns tillgängliggörande av data men det saknas generella skyldigheter för offentliga aktörer att faktiskt tillgängliggöra data för vidareutnyttjande.

Digg ser det som angeläget att Sverige kan ta tillvara på de möjligheter som EU-rätten ger i regleringen av tillgängliggörande av data. För detta krävs styrning från regeringen som syftar till att möjliggöra att den offentliga sektorn kan tillgängliggöra data på ett proaktivt sätt. Att enbart reglera att myndigheter kan eller får tillgängliggöra data för vidareutnyttjande, så som läget är idag, är enligt Diggs uppfattning inte tillräckligt.

7 Förteckning över bilagor

Bilagorna till denna slutredovisning publiceras i anslutning till den på Diggs webbplats.

- Ny förordning om nationell digital infrastruktur
- Långsiktig finansiering av Ena
- Färdplan Ena 2030
- Medborgarmöte
- Lösningar i Ena

---

⁹⁵ Europaparlamentet och Rådet, *Förordning (EU) 2022/868 av den 30 maj 2022 om europeisk dataförvaltning och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 (dataförvaltningsakten)*, Europeiska unionens officiella tidning, (2022), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R0868>, läst 2025-01-16